

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการ เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของชาวล่วยเขมรในบ้านแจ่งแมง บ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวล่วยเขมร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เิง เอกสาร และการวิจัย เิงสำรวจประกอบกัน โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิจัย เิง เอกสาร การศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชาวล่วยเขมร
2. การวิจัย เิงสำรวจ ศึกษาคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย สติปัญญา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ โดยใช้การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไป ตลอดจนการบันทึกภาพถ่าย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวส่วยเขมรที่เป็นผู้ปกครอง และนักเรียนชาวส่วยเขมร ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6 โรงเรียนบ้านชำทั้งหมด นอกจากนั้น ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่พัฒนาหมู่บ้าน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภท คือ

- แบบสัมภาษณ์
- แบบสอบถาม
- แบบสังเกตประกอบการบันทึกภาพถ่าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ภาพถ่าย และสังเกตด้วยตนเอง โดยการเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวไทยอีสาน ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านชำ เป็นเวลา 3 เดือน (กุมภาพันธ์ - เมษายน 2531)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะวิธีการวิจัย คือ ข้อมูลเชิงเอกสาร วิเคราะห์โดยการพรรณนาตีความข้อมูล การวิเคราะห์ไม่แยกวิเคราะห์ 2 หมู่บ้านออกจากกัน เป็นการวิเคราะห์ภาพรวม และข้อมูลเชิงสำรวจวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีศึกษาเอกสารและการวิจัยเชิงสำรวจประกอบกัน ดังนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งสรุปผลเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ชาวส่วยเขมร หมู่บ้านแจ่มแจ่ม และบ้านชำ
 - 1.1 ความเป็นมาของชาวส่วยเขมร
 - 1.2 สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน
2. คุณภาพชีวิต ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน

ของรัฐ

- 2.1 คุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย
- 2.2 คุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา
- 2.3 คุณภาพชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ
- 2.4 คุณภาพชีวิตทางด้านสังคม
- 2.5 คุณภาพชีวิตทางด้านคุณธรรม

3. ความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

- 3.1 ความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ปกครอง

ชาวส่วย เขมร

- 3.2 ความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน

ชาวส่วย เขมร

1. ชาวส่วย เขมรหมู่บ้านแจ่งแมงและบ้านข่า

1.1 ความเป็นมาของชาวส่วย เขมร จากการศึกษาจากเอกสารพบว่า ชาวส่วย มีถิ่นเพื่อยู่ในแขวงอัตตะปือ จำปาศักดิ์ และสารวันของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับพ่วงกับลาว และถูกจับเป็นข้าทาสใช้งานในไร่นา ส่งส่วย จึงถูกเรียกว่า "ข่า" แต่สำเนียง ออกเป็น "ข่า" ต่อมาชาวข่าหรือส่วยบางกลุ่มได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199 - 2231) ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ทางฝั่งใต้ของแม่น้ำมูล คือ บริเวณจังหวัด สุรินทร์ และมีศูนย์กลางใหญ่อยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษ ชาวไทยในสมัยอยุธยา เรียกชนกลุ่มนี้ว่า "เขมรป่าดง" ส่วนชาวไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียกชนกลุ่มนี้ว่า "ส่วย" ซึ่งจากการศึกษาเอกสารมีข้อสันนิษฐานถึง เหตุของการ เรียกชื่อนี้ เนื่องจากขณะนั้นประเทศไทย ได้ทำการค้าขายกับยุโรป ความต้องการของป่ามีมากขึ้น จึงต้องเกณฑ์ให้ชนกลุ่มนี้ส่งส่วย เป็นของ ป่าดังกล่าว คำว่า "ส่วย" จึงกลายเป็นชื่อชนชาติของพวกนี้ตลอดมา ส่วยแบ่งออกเป็น 3 พวก คือ ส่วยเขมร คือ ส่วยที่อาศัยอยู่ติดกับเขตแดนเขมร (ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย) ซึ่งเป็น ชาวส่วย เขมรที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูด เป็นแบบเขมร เป็นส่วนใหญ่ อีกพวกหนึ่งคือ ส่วยลาว ได้แก่ พวกส่วยที่อาศัยอยู่ติดกับเขตแดนประเทศลาว มีวัฒนธรรมประเพณี และภาษาพูด เป็นแบบลาว เป็นส่วนใหญ่ จนมีลักษณะทั่วไปจะกลายเป็นลาว ส่วยกลุ่มสุดท้ายได้แก่ ส่วยที่พูดภาษาส่วย มีวัฒนธรรมประเพณีคล้ายกับเขมร เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นภาษาพูดจะเป็นภาษา

ส่วย ซึ่งต่างจากภาษาเขมร และภาษาลาว สำหรับการตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยนั้น ชาวส่วยทั้ง 3 พวก มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มครอบครัวใหญ่ ผู้น้อยจะให้ความเคารพนับถือ ผู้อาวุโสอย่างเคร่งครัด มีความสามัคคีกัน สภาพสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้า เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง การดำรงชีวิตเป็นไปในลักษณะพึ่งตนเอง แบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกัน ชาวส่วยทั่วไปมักมีอาชีพเป็นชาวไร่ ชาวนา และสตรียังนิยมทอผ้า เพื่อนำไปทำ เป็น เครื่องนุ่งห่มได้สักด้วย สำหรับลักษณะรูปร่างหน้าตาของชาวส่วยส่วนใหญ่จะมีรูปร่างหน้าตาปะปนกันหลายแบบ ทั้งแบบเนกรีโต หรือเมลาเนเซียน ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาคคล้ายพวกเซมิงหรือเงาะ คือ ผอมคทกหยิกหยองติดกัน จมูกบาน ริมฝีปากหนา ผิวดำ ในด้านการแต่งกายก็มักแต่งกายตามแบบประเพณีเดิม โดยจะเป็นเสื้อผ้าที่ทอขึ้น เป็นส่วนใหญ่ เครื่องแต่งกายของผู้หญิงส่วยก็คือ นุ่งผ้าซิ่นที่มีเชิงสวยงาม ส่วนผู้ชายจะแต่งกายธรรมดา คือ นุ่งกางเกงจิ้น หรืออาจเป็นโสร่งมีผ้าชะม้า ลายสะจุดตาพาดบ้างแต่ปัจจุบันนี้ นี้นิยมแต่งตัวตามสมัยนิยม ส่วนภาษาพูดของชาวส่วยนั้น ก็มักรับวัฒนธรรมทางภาษาจากบริเวณดินแดนที่กลุ่มชุมชนของตนตั้งอยู่ เช่น ชาวส่วยที่อยู่ใกล้เขตแดนลาว จะพูดภาษาลาว เป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่อยู่ใกล้เขตแดนเขมร ก็พูดภาษาเขมร เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีชาวส่วยบางส่วนจะพูดภาษาส่วย ซึ่งเป็นภาษาที่ตัดแปลงมาจากภาษาส่วยเดิม คือ เป็นภาษาเขมร และภาษาลาวปะปนกัน แต่ก็จะมีเพียงภาษาพูดเท่านั้น ไม่มีภาษาเขียน จึงไม่มีการจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ ในด้านความเชื่อโชคลางนั้น ชาวส่วยเป็นพวกที่นับถือผีสง่า เทวดาอย่างแน่นแฟ้น โดยเชื่อว่ามิอ่านาจันตาสสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ จึงต้องมีการเซ่นไหว้ ครั้นต่อมาได้รับเอาวัฒนธรรมของเขมร เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ตามแบบลัทธิพราหมณ์ และหลังจากที่ได้อพยพเข้าสู่ภาคอีสานของไทยแล้วก็ได้รับวัฒนธรรมของไทย และได้นับถือพุทธศาสนา ตามแบบชาวไทยอีสาน ขณะเดียวกัน ความเชื่อโชคลาง และพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ก็ยังมีอิทธิพลต่อชาวส่วยอยู่เป็นอย่างมาก

สำหรับชาวส่วยเขมรในหมู่บ้านแจ่มแจ่มและบ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผู้วิจัยศึกษานี้ จากการศึกษาเอกสารพบว่า ชาวส่วยเขมรกลุ่มนี้เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัดศรีสะเกษ อพยพมาจากเมืองอัตปือ แสนแป โดยได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ ณ บริเวณป่า เขิง เขาพนมตงรัก เป็น เวลานานแล้ว ซึ่งดินแดนดังกล่าว เดิม เป็นดินแดนที่พวกขอมหรือเขมรโบราณมีอิทธิพลครอบคลุมนอยู่บริเวณที่ตั้งถิ่นฐานก็เป็น เขตชายแดนติดกับเขตแดนประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย จึงทำให้ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากเขมรไว้มาก รวมทั้งวัฒนธรรมทางภาษาพูดซึ่งเป็นภาษาเขมร โดยมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นครอบครัวใหญ่

มีอาชีพทำไร่ เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปร่างหน้าตาของชาวส่วยเขมรนี้จะมีปะปนกันทั้งแบบเนกริโต คือ มีผมคดหยิกหยอง จมูกบาน ริมฝีปากหนา ผิวดำ และมีรูปร่างหน้าตาแบบออสโตรเอเชียติก คือ กระจุกกลมแบนมอญ - เขมร ซึ่งมีรูปร่างใหญ่ ไหล่กว้าง ผิวค่อนข้างดำ รูปร่างเหลี่ยม การแต่งกายของหญิงชาวส่วยเขมรมักจะนุ่งผ้าชิ้นที่มีเชิง ส่วนผู้ชายจะนุ่งกางเกง หรือ โสร่ง ซึ่งเป็นผ้าที่ทอขึ้นเอง แต่จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า ชาวส่วยเขมรมักแต่งตัวตามสมัยนิยมด้วยเนื้อผ้าที่ซื้อหามาจากในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในด้านความเชื่อโชคลางในเรื่องผีและไสยศาสตร์นั้น จากการสังเกตและสัมภาษณ์ชาวส่วยเขมร พบว่า ยังคงมีความเชื่อในเรื่องดังกล่าว เช่นเดียวกับชาวส่วยเขมรที่ค้นพบจากข้อมูลเอกสาร แต่ขณะเดียวกันชาวส่วยเขมรกลุ่มที่ทำการศึกษานี้ ปัจจุบันได้รับพุทธศาสนาเข้าเป็นศาสนาประจำกลุ่มชนของตน โดยสังเกตได้จากการที่แต่ละหมู่บ้านจะมีวัดประจำหมู่บ้านของตนทั้งสองแห่ง

1.2 สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จากการสำรวจพบว่าหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านที่อยู่บริเวณป่าใกล้แนวชายแดนประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีระยะทางจากหมู่บ้านไปยังตัวอำเภوبرะมาณ 15 - 18 กม. ในฤดูฝนการเดินทางเข้า-ออกหมู่บ้านจะประสบกับความลำบากมาก เนื่องจากพื้นดินเฉอะแฉะ มีน้ำขัง เป็นหลุมบ่อ ตลอดเส้นทาง บางครั้งถนนในบริเวณหมู่บ้านก็มีลูจจาระเด็ก หรือมูลสัตว์ต่าง ๆ ที่เลี้ยงโดยปล่อยให้เดินเหินผ่าน เช่น หมู ไก่ เป็ด เรือราด บนพื้นดิน ทำให้ถนนสกปรก และมีกลิ่นเหม็น รถโดยสารของหมู่บ้านชาวไทยอีสาน จึงไม่ค่อยแวะรับชาวส่วยเขมรในหมู่บ้าน หากชาวส่วยเขมรต้องการโดยสารรถก็จะต้องเดินออกมาขึ้นรถที่บริเวณปากทางเข้าหมู่บ้านของตนประมาณ 1 - 2 กม. ซึ่งจากการสำรวจพบว่า โดยปกติชาวส่วยเขมรส่วนมากจะใช้รถโดยสารในการเดินทางเข้า-ออกหมู่บ้านกับอำเภอมากที่สุด คือ ร้อยละ 88.04 และจะใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะบ้าง แต่ก็มีจำนวนน้อย ส่วนการใช้รถจักรยานนั้นก็มักจะเป็นเด็กในหมู่บ้านที่มีโอกาสไปเรียนต่อในชั้นมัธยมในตัวอำเภอ ใช้เป็นยานพาหนะในการเดินทาง และถ้าหากเป็นฤดูแล้งพื้นดินก็จะมีฝุ่นละอองฟุ้งตลอด ทำให้บ้านเรือนสกปรก สำหรับการให้บริการไฟฟ้านั้นจากการสัมภาษณ์พบว่า ได้มีบริการไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 แต่ขณะนี้ยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน และเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่อยู่นอกเขตบริการไปรษณีย์ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้นำจดหมายมาส่งให้กับลูกบ้านในหมู่บ้าน ส่วนในด้านการอนามัยสุขภาพจากการสำรวจพบว่า มีสถานีอนามัยอยู่ 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณปากทางหมู่บ้านชำ มีเจ้าหน้าที่ 3 คน เป็นผู้ให้บริการ โดยมีหมู่บ้านอยู่ในเขตความรับผิดชอบถึง 6 หมู่บ้าน ทำให้ยารักษาโรคต่าง ๆ มีไม่พอ ชาวบ้านไม่ได้รับบริการได้อย่างเต็มที่ ส่วนจำนวนสมาชิกนั้น

จากการสำรวจพบว่าแต่ละครอบครัวมีจำนวนสมาชิก 6-8 คน มากที่สุดถึงร้อยละ 54.35 ซึ่งเป็นจำนวนบุตรในแต่ละครอบครัวก็มีบุตรจำนวน 4-6 คน ร้อยละ 56.53

สำหรับแหล่งน้ำนั้นจากการสำรวจและสอบถามชาวส่วยเขมรพบว่า แหล่งน้ำที่ใช้บริโภคในหมู่บ้านทั้งสองแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวส่วยเขมรในหมู่บ้านแจงแมง ได้อาศัยน้ำดื่มน้ำใช้จากบ่อที่ขุดขึ้นเองในบริเวณหมู่บ้านของตน แต่น้ำมักจะแห้งเมื่อถึงฤดูแล้ง ชาวบ้านจะต้องออกไปหาน้ำดื่มจากแหล่งน้ำขีมนอกหมู่บ้านไกล ๆ ส่วนในหมู่บ้านชำนั้นชาวบ้าน จะไม่สามารถตักน้ำจากบ่อขุดที่ขุดในบริเวณหมู่บ้านได้ เนื่องจากน้ำขุ่นขาวและมีรสกร่อยจึงต้อง ออกไปหาแหล่งน้ำจากบ่อน้ำขีมนอกหมู่บ้านตลอดทุกฤดู ทำให้แหล่งน้ำดื่มในหมู่บ้านชำ เป็น ปัญหา มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับครอบครัวที่ไม่สามารถหาภาชนะที่เก็บน้ำไว้ได้

นอกจากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ผู้วิจัยได้สำรวจสถานที่ให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนสภาพการศึกษาแบบต่าง ๆ ที่ชาวส่วยเขมรได้รับ พบว่าสถานที่ให้การศึกษา และสภาพการศึกษาแบบต่าง ๆ ที่ชาวส่วยเขมรได้รับมีดังนี้คือ

1.2.1 การศึกษาในระบบโรงเรียน จากการสำรวจและสัมภาษณ์ พบว่าในตำบลชำ มีสถานศึกษาอยู่เพียง 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านชำ ซึ่งเป็นโรงเรียน ประจำตำบลชำ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยตั้งอยู่ระหว่างหมู่บ้าน ทั้ง 2 แห่ง โดยมีระยะทางห่างจากหมู่บ้าน ประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 นักเรียนที่เข้ารับการศึกษานี้ส่วนมากจะเป็นชาวส่วยเขมร แทบทั้งสิ้น ซึ่งชาวส่วยเขมรมากที่สุดจะได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนจากโรงเรียนแห่งนี้ เพียงแห่งเดียว ก่อนจะออกมาประกอบอาชีพ หลังจากจบการศึกษาในระดับภาคบังคับ

1.2.2 การศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านพบว่า หลังจากจบการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ชาวส่วยเขมรมักจะออกไปประกอบอาชีพซึ่งส่วนมาก มักจะทำไร่-นา หรือออกไปรับจ้างใช้แรงงาน เพื่อให้ได้เงินค่าจ้างเพื่อการดำรงชีวิต ทำให้ ชาวส่วยเขมรส่วนมากไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียนอีกต่อไป อย่างไรก็ตามชาวส่วยเขมร อาจมีโอกาสได้ศึกษา และมีความรู้เพิ่มเติมจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จากเจ้าหน้าที่พัฒนากร ตำบล ตลอดจนเจ้าหน้าที่อนามัย ซึ่งได้เปิดบริการอบรมแนะนำความรู้เพิ่มเติมให้กับชาวส่วยเขมร ตามกลุ่มสนใจ ส่วนมากจะเป็นความรู้ในด้านการประกอบอาชีพ งานฝีมือ หรือการประกอบอาหาร ซึ่งเป็นความรู้ที่จะช่วยให้ชาวส่วยเขมรนำไปช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัวให้ดีขึ้น

1.2.3 การศึกษาธรรมดาศาสตร์ นอกจากการศึกษาแบบดังกล่าวข้างต้น จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่าชาวส่วยเขมรยังได้รับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ จากพระ พ่อแม่ และผู้อาวุโสต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต ด้วยวิธีการสอนให้ปฏิบัติจริง หรือจากการสังเกต และเลียนแบบ เช่น การเพาะปลูก ล่าสัตว์ การทวงหาอาหาร เย็บปักถักร้อย การเลี้ยงดูบุตร ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ ต่าง ๆ นอกจากนั้นชาวส่วยเขมรยังได้รับความรู้จากข่าวสาร และมหรสพต่าง ๆ ที่จัดขึ้นอีกด้วย

2. คุณภาพชีวิต ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ

จากการตรวจสอบสภาพคุณภาพชีวิต ตามองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้คือ

2.1 คุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย

ผู้วิจัยได้สำรวจคุณภาพชีวิต โดยศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกายของชาวส่วยเขมร ใน 2 หมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ชาวส่วยเขมร ร้อยละ 96.74 มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ที่เหลือร้อยละ 3.26 อาศัยอยู่กับญาติ ส่วนการมีส่วนร่วมใช้พบว่า ชาวส่วยเขมรไม่มีส่วนใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 65.22 และในจำนวนผู้ที่ไม่มีส่วนใช้นี้มีความต้องการมีส่วนร่วมใช้ถึงร้อยละ 90 ส่วนผู้ที่มีส่วนใช้นั้นมีร้อยละ 34.78 ส่วนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มนั้น ชาวส่วยเขมรจะซื้อเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มจากที่อื่นมากถึงร้อยละ 88.04 ส่วนที่เหลือร้อยละ 11.96 จะใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม..โดยวิธีทอใช้เองและซื้อจากที่อื่น สำหรับการบริโภคอาหารนั้นชาวส่วยเขมรถึงร้อยละ 73.92 มีความคิดว่า ครอบครัวบริโภคอาหาร เช่น ข้าว เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ยังไม่ครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย ส่วนการรักษาพยาบาลนั้น ชาวส่วยเขมรร้อยละ 40.22 มักไปรักษาพยาบาลที่สถานอนามัย ซื้อมากินเอง ร้อยละ 32.61 ไปโรงพยาบาลร้อยละ 15.22 ไปรักษาที่คลินิกร้อยละ 7.60 และอันดับสุดท้ายคือ การรักษาโดยวิธีทางไสยศาสตร์ ร้อยละ 4.35 ในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคนั้น ชาวส่วยเขมรได้พาบุตรหลานไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคบางชนิดมากที่สุดร้อยละ 78.27 ส่วนอีกร้อยละ 21.73 ไม่เคยพาบุตรหลานไปฉีดวัคซีนใด ๆ ทั้งสิ้น และในเรื่องการรับบริการวางแผนครอบครัวพบว่า ชาวส่วยเขมรไม่เคยรับบริการการวางแผนครอบครัวมากที่สุดร้อยละ 53.27 และอีกร้อยละ 46.73 ได้รับบริการวางแผนครอบครัว

2.2 คุณภาพชีวิตทางค่านิยม

ผู้วิจัยได้สำรวจคุณภาพชีวิตโดยศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานทางค่านิยมของชาวส่วยเขมร โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ชาวส่วยเขมรส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.70 ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนบ้านชำ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจำนวนผู้ได้รับการศึกษาพบว่า มีร้อยละ 3.26 ที่ได้รับการศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา และมีผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนเลยมีจำนวนร้อยละ 3.26 เท่ากัน นอกจากนี้เมื่อถามถึงความต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษา ชาวส่วยเขมรส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.26 ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อให้มีความรู้ อ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 94.44 ต้องการให้ทำงานที่ดี ร้อยละ 2.78 เพื่อให้เรียนตามเกณฑ์บังคับ และเพราะพ่อแม่สามารถส่งเรียนได้ ร้อยละ 1.39 เท่ากัน ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการให้ได้รับการศึกษา มีจำนวนร้อยละ 21.47 เหตุผลที่ไม่ต้องการให้รับการศึกษาคือ ไม่มีเงินส่งเสียให้เล่าเรียนมากที่สุด ร้อยละ 85.00 ต้องการให้ช่วยประกอบอาชีพ ร้อยละ 10.00 และบุตรหลานเรียนอ่อนมาก อีกร้อยละ 5.00 อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามความสามารถในการส่งบุตรหลานให้เข้ารับการศึกษแล้ว ชาวส่วยเขมรส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.44 สามารถส่งให้เรียนได้เพียงระดับประถมศึกษา เนื่องจากไม่มีเงินที่จะส่งให้เรียนได้สูงกว่านี้ แต่เมื่อถามความคิดเห็นว่า ถ้าหากโรงเรียนในหมู่บ้านขยายการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา ชาวส่วยเขมรใน 2 หมู่บ้านที่ศึกษา : มีจำนวนถึงร้อยละ 54.05 เห็นว่า ตนจะสามารถส่งบุตรหลานให้ศึกษา ได้ถึงระดับมัธยมศึกษา และอีกร้อยละ 45.95 เห็นว่า ไม่สามารถส่งเรียนได้

2.3 คุณภาพชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ

จากการสำรวจคุณภาพชีวิตโดยศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของชาวส่วยเขมร โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ชาวส่วยเขมรถึงร้อยละ 92.39 มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยถือครองที่ดินจำนวน 16-20 ไร่ มากที่สุด ส่วนรายได้ของครอบครัวจะได้จากการทำไร่ข้าวโพดมากที่สุด ร้อยละ 76.09 ส่วนรายได้ที่ได้จากทำไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย น้อยที่สุดร้อยละ 1.09 และเมื่อสอบถามรายได้โดยเฉลี่ยต่อปีพบว่า ชาวส่วยเขมรมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 18.48 - รายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวน 5,100 - 7,000 บาท มีร้อยละ 15.22 รายได้เฉลี่ยต่อปี 7,100-9,000 บาท ร้อยละ

13.04 ซึ่งเป็นเหตุให้ชาวส่วยเขมรยากจน และมีรายได้น้อย มีหนี้สินเป็นส่วนมาก ในเรื่องการใช้จ่าย ชาวส่วยเขมรร้อยละ 65.22 จะใช้จ่ายในเรื่องการซื้อหาอาหารมากที่สุด ส่วนชาวส่วยเขมรร้อยละ 1.09 จะใช้จ่ายไปกับเรื่องยารักษาโรค : สำหรับการสอบถามความคิดเห็นในเรื่องรายได้ของครอบครัว ชาวส่วยเขมรร้อยละ 43.48 คิดว่า รายได้ของครอบครัวอยู่ในสภาพไม่พอใช้จ่าย ส่วนชาวส่วยเขมรร้อยละ 30.44 คิดว่ารายได้พอใช้ อีกร้อยละ 23.91 คิดว่ารายได้ไม่พอใช้และอยู่ในสภาพเป็นหนี้สิน ส่วนชาวส่วยเขมรร้อยละ 2.17 คิดว่ารายได้นั้นเหลือเก็บเป็นเงินสะสม สำหรับสภาพหนี้สิน ชาวส่วยเขมรร้อยละ 70.65 มีสภาพเป็นหนี้สินมากที่สุด เนื่องจากการนำมาลงทุนในการเพาะปลูก ส่วนอีกร้อยละ 29.35 เป็นชาวส่วยเขมรที่ไม่อยู่ในสภาพเป็นหนี้สิน ในเรื่องการลงทุนชาวส่วยเขมรร้อยละ 65.22 ใช้วิธีกู้เงินธนาคารเพื่อนำมาลงทุนมากที่สุด และในการจำหน่ายผลผลิต พบว่า ส่วนใหญ่จะมีผู้มาติดต่อซื้อจากไร่ของชาวส่วยเขมรมากที่สุดถึงร้อยละ 60.87 ซึ่งเป็นวิธีที่ชาวส่วยเขมรนิยมขายผลผลิตมากที่สุด เนื่องจากเป็นการตัดปัญหาในเรื่องยานพาหนะที่ใช้บรรทุกสินค้า ส่วนชาวส่วยเขมรออีกร้อยละ 6.52 เป็นผู้ที่ไม่มียผลผลิตจำหน่าย เนื่องจากไม่มีที่ดินทำกิน มีอาชีพรับจ้างทั้งสิ้น และจากการสอบถามถึงความต้องการให้บุตรหลานช่วยในการประกอบอาชีพพบว่า ชาวส่วยเขมรร้อยละ 96.74 มีความต้องการให้บุตรหลาน ช่วยในการประกอบอาชีพในไร่นามากที่สุด ส่วนอีกร้อยละ 3.26 ไม่ต้องการให้บุตรหลานช่วยในการประกอบอาชีพ ส่วนการได้มีโอกาสรับบริการต่าง ๆ ของทางราชการ พบว่าชาวส่วยเขมรได้รับการอบรมการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 54.35 ไม่เคยเข้ารับการอบรมในด้านนี้ ร้อยละ 43.48 เข้ารับการอบรมเรื่องการใช้ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืชนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 50.00 ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านนี้ร้อยละ 46.74 เข้ารับการอบรมเรื่องแหล่งเงินกู้เพื่อการเกษตรนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 48.91 ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านนี้ร้อยละ 47.83 ส่วนการรับการอนุเคราะห์พันธุ์พืช - สัตว์นั้น ชาวส่วยเขมรร้อยละ 72.83 ไม่เคยได้รับการอนุเคราะห์พันธุ์พืช-สัตว์ ส่วนชาวส่วยเขมรร้อยละ 25.00 ได้รับการอนุเคราะห์พันธุ์พืช - สัตว์นาน ๆ ครั้ง

2.4 คุณภาพชีวิตทางด้านสังคม

จากการสำรวจคุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคมของชาวส่วยเขมร โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ชาวส่วยเขมรร้อยละ 92.39 มีความพอใจที่จะอยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบันมากที่สุด ส่วนโอกาสในการติดต่อกับคนไทยอีสาน ชาวส่วยเขมรร้อยละ 42.39 มีโอกาสพบปะกับคนไทยอีสานบ้างเป็นบางครั้ง ติดต่อกับบ่อยครั้งร้อยละ 35.87 และไม่เคย

ติดต่อกับคนไทยอีสาน ร้อยละ 21.74 สำหรับความต้องการให้บุตรหลานแต่งงานนั้น ชาวส่วยเขมรร้อยละ 83.70 มีความยินดีที่จะให้บุตรหลานแต่งงานกับคนในเชื้อชาติใดก็ได้มากที่สุด อันดับรองลงมา คือร้อยละ 13.04 มีความต้องการให้บุตรหลานแต่งงานกับชาวส่วยเขมรด้วยกันเอง และที่เหลืออีกร้อยละ 3.26 มีความต้องการให้บุตรหลานแต่งงานกับคนไทยอีสาน สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน ชาวส่วยเขมรร้อยละ 67.39 เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งมากที่สุด เข้าร่วมกิจกรรมบางครั้งร้อยละ 29.35 และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ร้อยละ 3.26 ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน ชาวส่วยเขมรร้อยละ 86.96 ได้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 84.78 เข้าร่วมงานที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น และร้อยละ 76.09 เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของทางโรงเรียน สำหรับการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ พบว่า ชาวส่วยเขมรมีส่วนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มไทยอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) มากที่สุดร้อยละ 67.39 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ร้อยละ 65.22 ส่วนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ชาวส่วยเขมรถึงร้อยละ 95.65 ไม่เคยถูกลักทรัพย์ โจรกรรม หรือถูกทำร้ายร่างกาย ส่วนชาวส่วยเขมรที่ถูกฉ้อโกงเงิน ปล้นทรัพย์ ขโมยของในร้าน หรือโดนทำร้ายร่างกาย มีเป็นส่วนน้อยคือ ร้อยละ 4.35 สำหรับการใช้สิทธิในการเลือกตั้งพบว่า ชาวส่วยเขมรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรร้อยละ 98.91 ส่วนผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีร้อยละ 1.09 ส่วนเหตุผลในการเลือกตั้งผู้แทนนั้น ชาวส่วยเขมรร้อยละ 98.91 ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทน โดยมีเหตุผล คือ รู้จักนับถือคุณงามความดีของผู้สมัคร ร้อยละ 76.92 สนใจนโยบายของพรรค ร้อยละ 10.99 เลือกตามผู้อื่น 6.59 และได้รับผลประโยชน์จากผู้สมัคร ร้อยละ 5.50

2.5 คุณภาพชีวิตทางด้านคุณธรรม

จากการสำรวจคุณภาพชีวิต โดยศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรมของชาวส่วยเขมร โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ชาวส่วยเขมรทุกครัวเรือน นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด และร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้ง ถึงร้อยละ 61.95 ร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้งร้อยละ 38.05 ส่วนความคิดเห็นในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ชาวส่วยเขมรร้อยละ 58.70 มีความคิดเห็นว่า มีประเพณีบางอย่างของกลุ่มที่แตกต่างจากชาวไทยอีสาน ซึ่งได้แก่ ประเพณีการรำแม่้มคมมากที่สุด ส่วนชาวส่วยเขมรออีกร้อยละ 41.30 คิดว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไม่มีความแตกต่างจากประเพณีของชาวไทยอีสาน สำหรับความเชื่อในเรื่องผีและไสยศาสตร์ พบว่า

ชาวส่วยเขมรยังมีความเชื่อในเรื่องผี และไสยศาสตร์อยู่มากถึงร้อยละ 56.52 โดยเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ที่สามารถรักษาโรคภัยบางอย่าง หรือทำให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วยมากที่สุดถึงร้อยละ 86.54 รองลงมาก็คือ มีความเชื่อว่า สามารถจะบันดาลทุกข์-สุขให้กับบุคคล ร้อยละ 7.70 ส่วนชาวส่วยเขมรอีกร้อยละ 43.48 ไม่มีความเชื่อในเรื่องผีและไสยศาสตร์ ส่วนลักษณะของการกระทำในสิ่งต่าง ๆ พบว่า ชาวส่วยเขมรส่วนมากจะกระทำและไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ ชาวส่วยเขมรจะช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านมากที่สุด ถึงร้อยละ 100 สูบบุหรี่ ร้อยละ 72.83 ดื่มสุราร้อยละ 54.35 ไม่ทะเลาะวิวาทหรือขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 93.48 และไม่เล่นการพนัน ร้อยละ 85.87

สำหรับสภาพปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ สรุปผลตามสภาพปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือ ตามลำดับดังนี้คือ ปัญหาองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชาวส่วยเขมรหลายคนไม่มีเงินทองพอที่จะใช้เลี้ยงดูครอบครัวมากที่สุดถึงร้อยละ 44.57 อันดับรองลงมาคือ ปัญหา องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกายพบว่า ชาวส่วยเขมรไม่มีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ ร้อยละ 16.31 ปัญหาสภาพแวดล้อมของชาวส่วยเขมรที่ขาดแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ร้อยละ 6.52 ปัญหาองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสติปัญญาพบว่า ชาวส่วยเขมรขาดความรู้สมัยใหม่ที่จะใช้ในการ เพาะปลูก-เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 2.17 ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ ปัญหาองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรมพบว่า คนในหมู่บ้านยังไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน ร้อยละ 1.09

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาที่ชาวส่วยเขมรคิดว่ากำลังประสบเรียงตามลำดับได้แก่ ปัญหาประสบความยากจนมากที่สุด อันดับสองคือ ปัญหาไม่มีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ อันดับรองลงไป ได้แก่ ปัญหาการขาดแหล่งน้ำ ปัญหาการขาดความรู้ที่จะใช้ในการเพาะปลูก และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปัญหาคนในหมู่บ้านยังไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน

สำหรับความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ สรุปผลตามลำดับได้ดังนี้คือ ความต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการให้มีแหล่งเงินกู้มากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการมากที่สุด ร้อยละ 33.70 อันดับรองลงมาได้แก่ ความต้องการให้มีแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้อย่างทั่วถึงร้อยละ 10.27 ความต้องการความช่วยเหลือทางด้านสติปัญญา ได้แก่ ความต้องการให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการได้สอนวิชาชีพให้ลูกหลาน เพื่อประกอบอาชีพ

เลี้ยงตนเองได้ร้อยละ 4.34 ความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความต้องการที่จะมีอาหารการกินที่ดีขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 2.17

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการที่ชาวส่วย เขมรต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐเรียงตามลำดับได้แก่ ความต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ความต้องการอันดับรองลงมาได้แก่ ความต้องการให้มีแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ ความต้องการทางด้านสติปัญญา คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ได้สอนวิชาชีพให้กับบุตรหลาน ส่วนความต้องการอันดับสุดท้ายคือ ความต้องการมีอาหารการกินที่ดีขึ้น

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ ผู้นำหมู่บ้านถึงสภาพปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและพัฒนาอย่างเร่งด่วนพบว่า การพัฒนาแหล่งน้ำให้มีบริการภายในหมู่บ้านนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ การพัฒนาในเรื่องการให้ความรู้ในด้านอาชีพ การขยายบริการไฟฟ้าให้ครบทุกครัวเรือน การให้บริการผ่อนชำระการซื้อหัวส้วม เพื่อให้มีส้วมใช้ทุกครัวเรือน ส่วนความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดให้มีบริการแหล่งเงินกู้ที่ปลอดดอกเบี้ยในระยะหนึ่งเพื่อใช้ลงทุนในการเพาะปลูก

3. ความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครองชาวส่วยเขมรทั้ง 2 หมู่บ้าน และนักเรียนชาวส่วยเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ซึ่งศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนบ้านท่า ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำตำบลท่า พบว่า ผู้ปกครองและนักเรียนมีความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

3.1 ความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน
ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองชาวส่วยเขมร ประกอบด้วย

ก. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย พบว่า ผู้ปกครองชาวส่วยเขมรต้องการความรู้หรือคำแนะนำ เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาดต่าง ๆ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.48 รองลงมาคือ ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำถึงอันตรายของการใช้เครื่องปรุงแต่งรสอาหารมากเกินไป เช่น ผงชูรส โดยมีค่าเฉลี่ย 2.40 ความต้องการความรู้ คำแนะนำในการจัดที่อยู่อาศัยให้อากาศสะอาด มีค่าเฉลี่ย 2.35 ความต้องการความรู้คำแนะนำถึงประโยชน์ของการใช้ส้วมซึมในการขับถ่าย มีค่าเฉลี่ย 2.29 ความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความรู้หรือคำแนะนำในการวางแผนครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 1.98.

ข. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสติปัญญา พบว่า ผู้ปกครองชาวส่วย เขมร ต้องการที่จะให้หมู่บ้าน ได้มีหนังสือวารสารอื่น ๆ อ่านนอกจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.40 รองลงมาคือ ความต้องการที่จะให้ครูร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.35 ความต้องการให้โรงเรียนได้สอนวิชาสามัญ ระดับมัธยมศึกษาแก่เยาวชน และประชาชนในช่วงเวลาเย็นหรือกลางคืน มีค่าเฉลี่ย 2.29 ส่วนความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการรู้หนังสืออ่านออก - เขียนได้ มีค่าเฉลี่ย 2.24

ค. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ปกครองชาวส่วย เขมร มีความต้องการความรู้หรือคำแนะนำจากหน่วยงานทางราชการ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.68 รองลงมาคือ ความต้องการให้บุตรหลานได้รับความรู้จากโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ เช่น การเพาะเห็ด การปลูกพืชสวนครัว หรือการนุ้ตบ่อเลี้ยงปลา มีค่าเฉลี่ย 2.66 ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการนำวิธีการสมัยใหม่มาใช้ในการประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ย 2.50 ความต้องการความรู้ คำแนะนำ การป้องกันอันตรายในการใช้ยาปราบศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ย 2.35 ความต้องการความรู้คำแนะนำโดยการปฏิบัติจริงในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์อย่างถูกวิธี มีค่าเฉลี่ย 2.23 ความต้องการความรู้ในการนำวัสดุในท้องถิ่นมาทำเป็นเครื่องใช้สอยในบ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.20 ส่วนความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความต้องการความรู้ในการจัดตั้งสหกรณ์มีค่าเฉลี่ย 2.07

ง. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม พบว่า ผู้ปกครองชาวส่วย เขมร มีความต้องการความรู้เรื่องกฎหมายและสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ที่พลเมืองพึงกระทำ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย มาก มีค่าเฉลี่ย 2.54 อันดับรองลงมาคือ ความต้องการความรู้ ด้านการปกครองโดยให้ได้มีส่วนร่วมในคณะกรรมการเลือกตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.48 ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนจากภัยพิบัติต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.38 ความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำ เกี่ยวกับประโยชน์ของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.02

จ. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรม พบว่า ผู้ปกครองชาวส่วยเขมร มีความต้องการความรู้หรือการอบรมให้เห็นประโยชน์ของความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การไม่พูดปด และความมีระเบียบวินัยมาก มีค่าเฉลี่ย 2.71 รองลงมา ได้แก่ ความต้องการให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่เน้นคุณธรรมให้กับประชาชน เช่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี มีค่าเฉลี่ย 2.66 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำถึงผลเสียของการเล่นการพนัน และอันตรายของการดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.20

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ปกครองชาวส่วยเขมรตามองค์ประกอบพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน โดยสรุปพบว่า ผู้ปกครองชาวส่วยเขมรมีความต้องการความรู้ทางด้านคุณธรรมมากที่สุด อันดับรองลงมาคือ ความต้องการ ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ ความต้องการความรู้ทางด้านสังคม ความต้องการความรู้ทางด้านสติปัญญา ส่วนความต้องการ ความรู้ตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย ชาวส่วยเขมรมีความต้องการเป็นอันดับสุดท้าย

3.2 ความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐาน

5 ด้าน ตามความคิดเห็นของนักเรียนชาวส่วยเขมร ประกอบด้วย

ก. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย พบว่า นักเรียนชาวส่วยเขมรต้องการความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย เพื่อให้สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.55 รองลงมาคือ ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ และเพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 2.43 ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาดต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.41 ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำในการจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 2.40 ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำถึงประโยชน์ของการใช้ส้วมซึมในการ ขับถ่าย มีค่าเฉลี่ย 2.36 ความต้องการ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและการรักษาสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ย 2.32 ความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความรู้หรือคำแนะนำถึงอันตรายของการใช้เครื่องปรุงแต่งรสอาหารมากเกินไป เช่น ผงชูรส น้ำปลา และอาหารที่ไม่ได้ทำให้สุก

ข. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสติปัญญา พบว่า นักเรียนชาวส่วยเขมร มีความต้องการให้โรงเรียนได้จัดหาหนังสือใหม่ ๆ มาบริการในห้องสมุดมากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.68 อันดับรองลงมา ได้แก่ ความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนกลุ่มวิชาทักษะ มีค่าเฉลี่ย 2.59 เปิดสอนกลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 2.55 เปิดสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตค่าเฉลี่ย 2.51 กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีค่าเฉลี่ย 2.44 กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์พิเศษ มีค่าเฉลี่ย 2.40 มีความต้องการที่จะให้หมู่บ้านได้มีหนังสือวารสารอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.34 ความต้องการให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการวันสำคัญ ๆ การแข่งขันตอบปัญหา การแข่งขันกีฬา มีค่าเฉลี่ย 2.33 ความต้องการความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.28 ความต้องการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ย 2.03 อันดับสุดท้ายได้แก่ ความต้องการความรู้และประสบการณ์ ที่ได้จากการมีโอกาสไปทัศนศึกษา มีค่าเฉลี่ย 1.90

ค. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า นักเรียนชาวส่วยเขมรมีความต้องการความรู้ใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพเพื่อ ช่วยผู้ปกครอง เพิ่มผลผลิต มีค่าเฉลี่ย สูงสุด 2.48 รองลงมาได้แก่ ความต้องการความรู้คำแนะนำในการฝึกปฏิบัติในด้านการปลูกพืชและ สัตว์เลี้ยง เช่น หมู เป็ด ไก่ อย่างถูกวิธี มีค่าเฉลี่ย 2.41 ความต้องการความรู้ในการจัดตั้ง สหกรณ์ร้านค้าขึ้นในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.40 ความต้องการให้มีบริการฝึกสอนอาชีพเคลื่อนที่ โดยเปิดสอนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น ช่างยนต์ ช่างฝีมือ การตัดเย็บเสื้อผ้า มีค่าเฉลี่ย 2.31 อันดับสุดท้ายได้แก่ ความต้องการความรู้ในการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาทำ เป็นเครื่องใช้สอยในบ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.10

ง. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม พบว่า นักเรียนชาวส่วยเขมร มีความต้องการความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความสงบสุขมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.64 อันดับรองลงมาได้แก่ ความต้องการความรู้ในการรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายกันใน กลุ่มของนักเรียนด้วยกันเอง เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.56 ความต้องการ ความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดให้ เช่น การแข่งขันกีฬา การบำเพ็ญ ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.52 และความต้องการอันดับสุดท้าย ได้แก่ ความรู้ในเรื่องการตั้ง หัวหน้าชั้น โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.39

จ. องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรมพบว่า นักเรียนชาวส่วยเขมร มีความต้องการความรู้หรือได้รับการอบรมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน หมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การไม่พูดปด และความมีระเบียบวินัยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.57 รองลงมา ได้แก่ ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการรู้จักตัดสินใจ เลือกสิ่งที่ดีงามมา เป็นแนวทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 2.47 ซึ่ง เท่ากับความต้องการให้โรงเรียนหรือวัดได้จัดกิจกรรม หรือนิเทศการที่เกี่ยวกับ ประเพณีในท้องถิ่น ความต้องการอันดับสุดท้ายได้แก่ ความต้องการความรู้หรือคำแนะนำถึงผลเสีย ของการเล่นการพนัน และอันตรายของการดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.03

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของนักเรียนชาวส่วยเขมร ตามองค์ประกอบพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน โดยสรุปพบว่า นักเรียนชาวส่วยเขมร มีความต้องการความรู้ทางด้านสังคมมากที่สุด อันดับรองลงมาคือ ความต้องการความรู้ทางด้าน คุณธรรม ความต้องการความรู้ทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านสติปัญญา และอันดับ สุดท้ายคือ ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัย เรื่อง "การสำรวจคุณภาพชีวิตและความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรในบ้านแจ่งแมง และบ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพความเป็นอยู่ของชาวส่วยเขมรในหมู่บ้านแจ่งแมง และบ้านชำ จากการวิจัย สภาพทั่วไป ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อม การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย และภาษาพูดของชาวส่วยเขมรทั้ง 2 หมู่บ้าน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1.1 สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านแจ่งแมง และบ้านชำ

จากการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ซึ่งได้แก่ การเดินทางเข้า ออกระหว่างหมู่บ้านไปยังตัวอำเภอกัน ซึ่งชาวส่วยเขมรส่วนมากจำเป็นต้องใช้รถโดยสาร ซึ่งมีเพียง วันละ 1 เที่ยววันนั้น นับว่าเป็นความลำบาก และไม่สะดวกแก่ชาวส่วยเขมรเป็นอย่างมาก เนื่องจาก รถโดยสาร ซึ่งเป็นของชาวส่วยเขมรด้วยกันจะออกจากหมู่บ้านในเวลาเช้าตรู่ เพื่อรับชาวส่วยเขมรบางคนที่มีกิจธุระจำเป็น ตลอดจนรับนักเรียนที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับมัธยม ออกไปยัง ตัวอำเภอกัน และรถจะรับชาวส่วยเขมรจากตัวอำเภอกันเข้ามาในหมู่บ้าน เวลาเที่ยง ซึ่งระยะเวลา

เพียงครั้งวันนั้นค่อนข้างสั้นเกินไป บางคนไม่สามารถทำธุระให้เสร็จสิ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเจ็บป่วยต้องมารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลในตัวอำเภอ ชาวส่วยเขมรส่วนมากต้องนอนค้างคืนตามระเบียงโรงพยาบาล สนามหญ้า หรือบางครั้งก็เป็นบริเวณท่ารถ เพื่อรอเดินทางกลับเข้าหมู่บ้านในวันรุ่งขึ้น ส่วนเด็กนักเรียนก็ต้องขอโดยสารรถชาวไทยอีสานกลับในเวลาเย็น ซึ่งก็มีปัญหา เนื่องจากรถจะรับนักเรียนชาวไทยอีสานที่โดยสารประจำอยู่จนแน่นเต็มคันรถ ดังนั้นชาวส่วยเขมรที่มีฐานะดีเท่านั้น จึงจะสามารถส่งบุตรหลานให้ศึกษาต่อในระดับมัธยมในเมือง เพราะอย่างน้อยก็อาจจะมีความสามารถซื้อจักรยานให้บุตรหลานใช้ขี่เป็นพาหนะไป - กลับระหว่างบ้านและโรงเรียนในเมืองได้ ซึ่งนักเรียนเองก็จะต้องมีความพยายามอย่างมาก และต้องรักการเรียนจริง ๆ จึงจะมีฐานะที่จักรยานไป-กลับ ซึ่งเป็นระยะทางรวมทั้งไป-กลับประมาณ 20 กิโลเมตรขึ้นไป และหากกรณีที่มีคนเจ็บป่วยในหมู่บ้าน หรือเกิดอุบัติเหตุขึ้นอย่างกะทันหัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลากลางคืน ก็จะทำให้เป็นอุปสรรคในการที่จะรักษาได้อย่างทันทั่วทั้ง และยิ่งหากเป็นฤดูฝน ถนนหนทางก็ยิ่งเฉอะแฉะ สกปรก มีกลิ่นเหม็น และบางแห่งก็เป็นหลุมเป็นบ่อ ผู้ป่วยก็มีโอกาสเสียชีวิตจากการเดินทางล่าช้ามาก ดังนั้น จากข้อค้นพบทั้งหมดดังกล่าวจะเห็นว่า ลักษณะสภาพแวดล้อม การคมนาคม ของชาวส่วยเขมรนั้น ยังเป็นอุปสรรคอันสำคัญต่อการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร เป็นอย่างยิ่ง

ด้านจำนวนประชากรผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวชาวส่วยเขมรมีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 6 - 8 คน ถึงร้อยละ 54.35 ซึ่งเป็นจำนวนบุตรครอบครัวละ 4 - 6 คน ถึงร้อยละ 56.53 แสดงว่า ชาวส่วยเขมรนิยมมีบุตรครอบครัวละหลาย ๆ คน ซึ่งเท่ากับมีจำนวนผู้ที่เป็นภาระเลี้ยงดูสูง เมื่อเปรียบเทียบอย่างง่าย ๆ กับรายได้ขั้นต่ำ โดยเฉลี่ยของครอบครัว ซึ่งต่ำกว่า 5,000 บาท/ปี เมื่อเฉลี่ยต่อวันจะมีรายได้เพียงวันละ 14 บาท และจะต้องเลี้ยงดูบุตรจำนวนหลายคน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดภาวะความไม่สมดุลในการเลี้ยงดู ทั้งด้านอาหาร การศึกษา สังคม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การมีบุตรจำนวนหลายคน ก็เป็นต้นเหตุนำมาซึ่งอุปสรรคในการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคลให้สูงขึ้น จึงเห็นได้ว่าจำนวนการมีบุตรของชาวส่วยเขมรนั้นไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยที่ได้ระบุเกี่ยวกับความสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ คือ คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2528 : 56)

1.2 การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย

จากการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรใน 2 หมู่บ้านมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน เช่นเดียวกับชาวส่วย เขมรที่ค้นพบในเอกสาร คือ มีการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มชนของคนไม่ปะปนกับกลุ่มชนอื่น และมีที่ตั้งบ้านเรือนค่อนข้างลึกอยู่ในเขตป่า บริเวณรอบบ้านมักจะเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของญาติพี่น้อง เพื่อพึ่งพาอาศัยกัน ลักษณะบ้านเรือนมักจะเป็นบ้านที่มีใต้ถุนสูง ใช้ประโยชน์บริเวณใต้ถุนบ้านเป็นที่ทอดผ้า เลี้ยงดูบุตรหลาน พบประพืดคูดย เก็บพันธุ์พืชต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่เลี้ยงสัตว์เช่นเดียวกัน สำหรับสิ่งที่แตกต่างกันระหว่างชาวส่วย เขมรใน 2 หมู่บ้าน กับชาวส่วย เขมรที่พบในเอกสารคือ ปัจจุบันนี้ชาวส่วย เขมรใน 2 หมู่บ้าน จะมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเป็นแบบถาวรคือ มีการตั้งบ้านเรือนอยู่ต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ไม่มีการอพยพโยกย้ายไปที่อื่น ขณะเดียวกันก็ได้รับการพัฒนาจากทางบ้านเมืองมากขึ้น มีการตัดถนนหนทาง สร้างวัดวาอาราม โรงเรียน รวมทั้งสิ่งสาธารณูปโภคอื่น ๆ จึงทำให้การตั้งถิ่นฐานเป็นแบบถาวรไปโดยปริยาย นอกจากนี้ปัจจุบันชาวส่วย เขมรใน 2 หมู่บ้านนี้ได้มีโอกาสพบปะกับชาวไทยอีสาน และคนนอกหมู่บ้านมากขึ้นไม่ค่อยเก็บตัวเอง เหมือนชาวส่วย เขมรที่พบในเอกสาร ทั้งนี้อาจจะเกิดความจำเป็นที่ต้องทำมาค้าขาย ตลอดจนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนของทางราชการได้มีโอกาสศึกษา เรียนรู้ ภาษาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย จึงทำให้ชาวส่วย เขมรใน 2 หมู่บ้านมีสภาพความเป็นอยู่คล้าย ๆ กับชาวไทยอีสานมากขึ้น

1.3 ภาษา

สำหรับภาษาพูดของชาวส่วย เขมร 2 หมู่บ้าน ในปัจจุบันนี้ได้มีการติดต่อพบปะกับชาวไทยอีสาน จึงทำให้ชาวส่วย เขมรสามารถฟัง-พูดกับบุคคลภายนอก โดยใช้ภาษาไทยได้บ้าง นอกเหนือจากการใช้ภาษาเขมรเพียงภาษาเดียวเหมือนในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันในกลุ่มคนวัยหนุ่มสาว และในวัยเด็กซึ่งได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับภาคบังคับของประเทศไทย ซึ่งจากเดิมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาไทยในโรงเรียนหลายปีขึ้นซึ่งต่างจากชาวส่วย เขมรที่เป็นผู้ใหญ่ ที่ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนมากเป็นการเพาะปลูก และมีชีวิตอยู่ภายในหมู่บ้านของตนซึ่งพูดภาษา เขมรตลอดเวลา ก็ทำให้ลืมเลือนภาษาไทย ทั้งภาษาพูด-เขียน เป็นเหตุให้ใช้ภาษาไทยไม่ค่อยได้ ถึงแม้จะมีบุตรหลานที่กำลังศึกษา

อยู่ในโรงเรียนก็ตาม เมื่อบุตรหลานกลับถึงบ้าน ก็จะใช้ภาษา เขมร เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ สิ่งนี้เอง จึงทำให้ เป็นสาเหตุของผลเสียตามมา 2 ประการใหญ่ ๆ คือ ประการแรกผู้ใหญ่ไม่สามารถจะ ใช้ภาษาไทยได้ดีเท่าที่ควร ทำให้บางครั้งเกิดการเสียเปรียบทางการค้าขายผลผลิตของตนให้ กับคนไทยอีสาน หรือพ่อค้าแม่ค้าคนกลางที่มารับซื้อผลผลิต อีกประการหนึ่งก็คือ เป็นผลเสียกับ นักเรียนที่ไม่สามารถจะพูด-เขียนภาษาไทยได้อย่างแตกฉาน ทำให้เกิดปัญหาการเรียนวิชาอื่นไม่ ได้ผล และทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำ ผลการเรียนเมื่อเทียบกับชาวไทยอีสานจึงมักอยู่ในระดับต่ำ เสมอมา (รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ 2525 : 23)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ชาวส่วยเขมร ที่พูดภาษาไทยได้ จะพูดและอ่านออกเสียง อักษร ร และคำควบกล้ำในภาษาไทยได้อย่างชัดเจน สำหรับภาษา เรียนนั้น เนื่องจากชาวส่วยเขมร เดิมมีที่ตั้งถิ่นฐานติดกับ เขตแดนของ เขมร มีการค้า ข่ายพปะกันอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ชาวส่วย เขมรยอมรับวัฒนธรรมทางภาษา เขียนมาจากประเทศ เขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคาลาเวทย์มนต์ต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องเรียนรู้เป็นภาษา เขมร เพื่อให้การท่องจำนั้นแตกฉาน แม่นยำ แต่ปัจจุบันนี้ชาวส่วยเขมรไม่สามารถจะติดต่อกับชาวเขมร ได้อย่างอิสระ เช่นเมื่อก่อน และนอกจากนั้นบุตรหลานในรุ่นต่อมาต้อง เข้ารับการศึกษาดูตาม เกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย มีการดำรงชีวิตติดต่อกับชาวไทยอีสานมากขึ้น จึงทำให้ ความจำเป็นในการใช้ภาษา เขียน ซึ่งเป็นภาษา เขมรนั้นลดน้อยลงหรือหมดไปที่สุดในที่สุด

ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า ปัจจุบันชาวส่วยเขมรยังคงรักษา วัฒนธรรมทางภาษาพูด อันเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชนของตนไว้ได้มากกว่า วัฒนธรรมทางด้านภาษา เขียน

2. คุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรตามองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน

2.1 คุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย

2.1.1 ที่พักอาศัย จากการวิจัยพบว่า ชาวส่วยเขมรส่วนใหญ่จะมีที่อยู่ อาศัย เป็นของตนเอง โดยมีบ้านญาติพี่น้องอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน ช่วยกัน ทำมาหากินในที่ดินที่ได้รับตกทอดกันมา เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านนี้ เดิม เป็นป่าอยู่แนวบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ทางด้านเขาพระวิหาร การดูแลของเจ้าหน้าที่ยังไม่ทั่วถึง และในสมัยก่อนนั้น

การคมนาคมลำบากมาก ทำให้ชาวส่วยเขมรจับจอง ถางป่า และสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยกันขึ้น โดยมีญาติพี่น้องอยู่ในละแวกเดียวกัน อยู่กันเป็นเวลานานหลายปีก็กลายเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบถาวร ส่วนลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัยนั้นปลูกสร้างให้มีบริเวณใต้ถุนสูง การปลูกสร้างเป็นการนำวัสดุที่หาได้ง่ายมาประกอบ บางครั้ง ก็เป็นเศษไม้ หรือ เป็นแฝกที่นำมาปะให้ เป็นบ้านที่พออาศัยอยู่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพฐานะของแต่ละครอบครัว ซึ่งส่วนมากจะเป็นครอบครัวยากจน ภายในบ้านมักจะกันห้องนอนไว้ 1 ห้อง เพื่อให้บุตรหลานที่เป็นหญิงได้ใช้เป็นห้องนอน ส่วนพ่อ แม่ หรือ บุตรหลานที่เป็นชาย จะนอนอยู่ข้างนอก สภาพบ้านสกปรกเต็มไปด้วยฝุ่นละออง หยากไย่ และคราบควันจากที่หุงต้มอาหาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณใต้ถุนบ้าน จะสกปรกมีกลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์อื่นได้แก่ ควาย หมู เป็ด และไก่ ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่จะปล่อยให้สัตว์เดินเล่นพ่วนจนเป็นเรื่องธรรมดาและเคยชินกับความสกปรกของมูลสัตว์ และกลิ่นเหม็นนั้น ทั้งที่ชาวบ้านเองก็ได้ใช้ใต้ถุนบ้านเป็นที่เลี้ยงดูบุตรหลาน ใช้เป็นที่ทอผ้า และพูดคุยกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ และด้วยเหตุที่ปล่อยให้สัตว์เดินเล่นพ่วนหากินเอง ทำให้พื้นดินสกปรก เมอะและไปด้วยโคลนตมที่สัตว์ลงไปคลุกไว้ ยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้แต่ละบ้านไม่สามารถจะปลูกพืชผักไว้บริโภคในบริเวณบ้าน เป็นการประหยัดรายจ่ายได้เนื่องจากถูกสัตว์เหล่านี้เหยียบย่ำ และกินเป็นอาหาร ทั้งที่ได้รับความแนะนำจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้มีการล้อมคอก และสามารถเก็บมูลสัตว์มาใช้เป็นปุ๋ยคอกได้ แต่ก็ไม่เป็นผล ซึ่งทั้งนี้พอจะกล่าวได้ว่าเป็นเพราะความเคยชินกับสภาพเช่นนี้มาช้านาน และเป็นเพราะความไม่รู้ถึงอันตรายจากเชื้อโรคต่าง ๆ จึงทำให้ชาวส่วยเขมรขาดความกระตือรือร้น มีความเป็นอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ และไม่ค่อยมีความขยันขันแข็งให้อันที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของตนเอง จึงทำให้ฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างต่ำ ยากจนอยู่ตลอดเวลา

สำหรับการมีส้วมใช้นั้น ผลจากการวิจัยพบว่า ชาวส่วยเขมรส่วนใหญ่ไม่มีส้วมใช้ เมื่อเวลาต้องการถ่ายอุจจาระ ก็จะใช้วิธีเดินไปตามทุ่งนา ซึ่งเรียกว่า "ไปทุ่ง" บางครั้งถ้าเป็นเวลามีตมมาก ๆ ก็จะถ่ายอุจจาระไว้ข้าง ๆ บ้าน ปล่อยให้ เป็นอาหารของหมู เป็ด หรือไก่ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ชาวส่วยเขมรปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นความเคยชิน ตลอดจนด้อยการศึกษา ขาดความรู้ถึงผลเสียของการกระทำดังกล่าว และไม่สนใจในการให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดของหมู่บ้าน มีชีวิตเพียงเพื่อให้ผ่านไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการมีส้วมใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้า เป็นฤดูฝนก็มักจะถ่ายอุจจาระกันบริเวณใกล้ ๆ บ้าน ซึ่งทำให้มีกลิ่นเหม็น สกปรกเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สิ่งนี้เองที่ทำให้

ให้ชาวไทยอีสานรังเกียจ และเป็นที่ดูหมิ่นดูแคลน ในความสกปรก ความเกียจคร้าน ไม่กระตือรือร้น ในอันที่จะพัฒนาตนเองของชาวส่วย เขมรอยู่ตลอดมา อีกประการหนึ่ง เป็นเพราะ ความยากจนของชาวส่วย เขมร เอง เพราะเพียงหาอาหารให้พอมีพอกินไปในแต่ละวันก็ลำบากมาก อยู่แล้ว ทำให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวลดน้อยไป และผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจุบันนี้ชาวส่วย เขมรมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมใช้มี เป็นจำนวนมาก ก็นับได้ว่าชาวส่วย เขมรเริ่มมีความรู้และ ความคิดที่พัฒนากว้างไกลขึ้น ชาวส่วย เขมรบางคนยินดีจ่าย เงินทองที่พอจะมีอยู่ เพื่อซื้ออุปกรณ์ ในการจัดสร้างส้วม จากเจ้าหน้าที่ทางราชการที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากระบบการปฏิบัติราชการที่ล่าช้า มีขั้นตอนหลายชั้น จึงทำให้ประชาชนเกิดความ เบื่อหน่าย ขาดศรัทธาในระบบการปฏิบัติราชการ อันเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่ร่วมมือกับทาง ราชการในคราวต่อไป ประการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความไม่พร้อมของชาวส่วย เขมร เอง ก็คือ การไม่มีบ่อน้ำใช้อย่างเพียงพอในบริเวณบ้าน จึง เป็นปัญหาในการที่จะต้องหาน้ำมาใช้ทำ ความสะอาด เนื่องจากชาวส่วย เขมรส่วนมากมักจะออกไปใช้น้ำนอกหมู่บ้าน และตักมาเพื่อ ประโยชน์ดื่มกินไปแต่ละวันเท่านั้น ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องหาวิธี ที่เจ้าหน้าที่จะต้อง พยายามสร้างความเข้าใจอันดี และให้ความรู้ที่ถูกต้องกับชาวส่วย เขมร เพื่อให้ชาวส่วย เขมร ได้เกิดความรู้สึกที่ดี เกิดความศรัทธา เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมความเป็นอันเดียวกัน และ ยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับทางราชการ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาานกว่าชาวบ้าน จะเกิดความพร้อม อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างรวดเร็วในภายหลัง ส่วนระบบราชการเองควรจะมีการกระจาย อำนาจหน้าที่ให้หน่วยงานย่อยมากขึ้น เพื่อเป็นการลดขั้นตอนต่าง ๆ ลง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ได้ปฏิบัติงานอย่างอิสระมากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ อย่างแท้จริง

2.1.2 เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจุบันชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ จะซื้อเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มมาจากที่อื่น มากกว่าจะทอใช้เอง ซึ่งต่างจากสมัยก่อน ที่หญิงชาวส่วย เขมรจะต้องทอผ้าใช้กันภายในครอบครัว ทั้งผ้าไหม ผ้าฝ้าย โดยเริ่มตั้งแต่การ เลี้ยงไหม หรือปลูกฝ้าย ช่วงการทอผ้าก็จะ เป็นช่วงฤดูที่เก็บเกี่ยวพืชผลเรียบร้อยแล้ว หรือเป็น ช่วงที่มีลูกอ่อนต้อง เลี้ยงดู ซึ่งลักษณะการแต่งกายของชาวส่วย เขมรในสมัยก่อนนั้นต่างกับ ชาวส่วย เขมรในยุคปัจจุบันนี้มาก เนื่องจากในสมัยก่อนนั้นชาวส่วย เขมรมีวัฒนธรรมการแต่งกาย อย่างมี รูปแบบเฉพาะทั้งชาย-หญิง เด็กหญิงชาวส่วย เขมรจะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการแต่งกาย และกระบวนการ เรียนรู้ในเรื่องการทอผ้า โดยมีประสบการณ์ตรงจากมารดา ญาติ พี่น้อง และ โดยที่สมัยก่อนนั้น การดำรงชีวิตของชาวส่วย เขมร เป็นในลักษณะพึ่งตัวเอง อยู่กันอย่างเรียบง่าย

ประหยัดไม่ค่อยมีโอกาสได้พบปะกับสังคมภายนอกมากนัก การทำมาหากิน เป็นไปในลักษณะช่วยตัวเอง เพียงแต่ทำอาหารหรือเพาะปลูกพืชเพื่อบริโภคมากกว่าจะจำหน่าย หญิงชาวส่วย เขมรจึงมีโอกาสที่จะดูแลบ้าน และมีเวลาว่างในการจัดหาเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มมากเช่นกัน ดังนั้น โอกาสที่บุตรหลาน จะซึมซับ และสะสมทักษะจากประสบการณ์ย่อมมีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ ษนิดา รัชพลเมือง (2527 : 130) ได้อธิบายถึงประเภทของการศึกษา ประเภทนี้ว่าเป็นการศึกษาแบบธรรมชาติวิสัย (Informal Education) ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้ของมนุษย์แบบที่เป็นธรรมชาติที่สุด หรืออาจจะเรียกได้ว่า เป็นการเรียนรู้แบบสัญชาตญาณ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตที่แท้จริง ซึ่งจากกระบวนการนี้ทำให้แต่ละคนได้รับ และสะสมทัศนคติ ค่านิยม ทักษะ และความรู้ จากประสบการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้น เป็นกิจวัตร

ปัจจุบันนี้การคมนาคมเจริญขึ้น ชาวส่วยเขมรมีโอกาสพบปะบุคคล ภายนอกมากกว่าเดิม และประการสำคัญคือ ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต และ ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้ทัดเทียมกับบุคคลภายนอกมีมากขึ้น จึงทำให้การประกอบอาชีพทั้งหลาย ต้องตกเป็นภาระของชาวส่วยเขมรทั้งชาย-หญิง ดังนั้น โอกาสที่จะจัดหาเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในด้านนี้ลดลง และปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้นกว่า เมื่อสมัย ก่อน โอกาสในการจัดซื้อหา เลือกรสร สะตวกและรวดเร็วขึ้น จึงทำให้วัฒนธรรมทางด้านการ แต่งกาย เป็นไปตามสภาพสังคมภายนอกตามสมัยนิยม ความรู้ความสามารถในการทอผ้า ตลอดจน กระบวนการในการถ่ายทอดก็ยิ่งน้อยลงทุกวัน คนแก่ คนเฒ่า ก็ตายจากไปโดยที่ไม่มีโอกาสได้ ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับบุตรหลาน และไม่ได้รับการส่งเสริมหรือปรับปรุงจากเจ้าหน้าที่ จึงน่าจะคาดได้ว่า วัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นรูปแบบเฉพาะของชาวส่วยเขมร ตลอดจนความรู้ ในด้านการทอผ้าในหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งนี้ ก็คงจะหมดสิ้นไปในที่สุด

2.1.3 การบริโภคอาหาร ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วยเขมรบริโภค อาหาร เช่น ข้าวเนื้อสัตว์ ผักผลไม้ ยังไม่ครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย การกินอาหาร เป็นไปในลักษณะตามมี ตามเกิด เพื่อดำรงชีวิตไปเพียงวันหนึ่ง ๆ ในกรณีที่ชาวส่วยเขมรครอบครัว ใดมีอาชีพรับจ้าง ในบางครั้งหากไม่มีการจ้างแรงงาน บุคคลในครอบครัวอาจจะต้องอดอาหารไป ด้วย หรือบางครั้งอาจจะต้องบริโภคแต่เพียงข้าวเปล่า ๆ เท่านั้น เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว แต่ต้นว่า ชาวส่วยเขมรไม่มีความกระตือรือร้น และไม่ค่อยปลูกพืชผักไว้บริโภค หรือปัญหาจากการ เลี้ยงสัตว์โดยไม่มีการทำคอกหรือทำรั้วกัน ทำให้สัตว์ไปกินพืช และเหยียบย่ำพืชที่ปลูกไว้

เสียหายหมด เป็นเหตุให้ชาวส่วยเขมรต้องซื้อหาอาหารบริโภคตลอด ด้วยเหตุผลดังกล่าว เมื่อเกิดสภาพขาดแคลนเงินทอง จึงทำให้อดอยาก หรือต้องบริโภคแต่เพียงข้าวเปล่า ๆ สิ่งที่จะช่วยให้ชาวมีรสาดีขึ้นก็คือ ผงชูรส เกลือ และพริก ซึ่งชาวส่วยเขมรต้องบริโภคแทบทุกมื้อ ทั้งที่ได้รับคำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลว่ามีอันตรายอย่างไร แต่ก็ไม่เป็นผล เพราะกลายเป็นความเคยชินไปแล้ว ทำให้สภาพโภชนาการที่ไม่ดีเหล่านี้มีผลต่อชาวส่วยเขมรโดยตรง โดยเฉพาะบุตรหลานของตนเอง แม้จะได้รับความรู้ในเรื่องโภชนาการที่ถูกต้องมาจากโรงเรียน และได้รับบริการอาหารกลางวันจากทางโรงเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ก็ยังนับว่าไม่เพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย เพราะเมื่อเด็กกลับบ้าน ต้องไปอยู่ในสภาพอดมื้อ กินมื้อ เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถมีเงินทองมาซื้ออาหารได้อย่างพอเพียง และอีกกรณีหนึ่งก็คือการขาดธาตุอาหาร หรือบริโภคอาหารที่ไม่ครบถ้วนตามความต้องการของร่างกายของหญิงมีครรภ์ก็ เป็นผลทำให้เด็กชาวส่วยเขมร กลายเป็นคนที่มีร่างกายไม่แข็งแรง สมบูรณ์เท่าที่ควร สติปัญญาที่ ขาดภูมิด้านทางโรค ไร้สมรรถภาพในการทำงาน กลายเป็นประชากรที่ขาดคุณภาพไปในที่สุด ดังนั้น สภาพการโภชนาการ จึงถือว่า มีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมนั้น ๆ ได้ ดังที่ นิพนธ์ คันธเสวี (2526 : 98) ได้ให้ความสำคัญในด้านโภชนาการว่าเป็นส่วนสำคัญ ในการชี้ภาวะสังคมสำหรับวัดคุณภาพชีวิตคนไทยขั้นมูลฐานคือ การที่บุคคลมีอาหารบริโภคในปริมาณ ที่เพียงพอ ไม่ขาดแคลน มีคุณภาพเหมาะสมแก่ร่างกาย และไม่เป็นโรคขาดธาตุอาหาร

นอกจากสภาพการบริโภคอาหารที่เป็นปัญหาต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรแล้ว ยังพบว่าแหล่งน้ำดื่มก็ยังมีน้อยไม่พอเพียง และเกิดจากความมั่งง่าย ความเกียจคร้านของชาวบ้านในหมู่บ้านที่ซีกล่าง เลือ่ผ้า หรือชำระร่างกายกันที่บริเวณปากบ่อ ทำให้น้ำที่ซีกล่าง น้ำสนุ่ ต่าง ๆ ตกลงไปบ่อ ทำให้ไม่สามารถนำขึ้นมาดื่มได้ เป็นเหตุให้ น้ำดื่มยิ่งลดน้อยลงกว่าเดิม และเกิดจากความไม่สนใจของผู้นำหมู่บ้านในอันที่จะให้ความรู้ และเป็นผู้นำที่ดีในการพัฒนาแหล่งน้ำให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านของตน จึงทำให้ เป็นปัญหาเพิ่มมากขึ้น

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่า สภาพการบริโภคอาหารของชาวส่วยเขมร เป็นปัญหาต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร เป็นอย่างยิ่ง อันส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศ ดังที่ ธานีดา รัชพลเมือง (2527 : 55) ได้อ้างจากเอกสาร World Bank ถึงสภาพโภชนาการ ว่า

"-สภาพทุโภชนาการขั้นรุนแรงพบได้ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมด สาเหตุที่เกิดสภาพนี้เนื่องมาจากสภาพโภชนาการต่ำ

(Undernourishment) หรือการขาดอาหาร มากกว่าการขาด สมดุลย์ ระหว่างแคลอรีกับโปรตีน

- สภาพทุโภชนาการนี้ส่งผลกระทบต่อคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะใน หมู่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี และรองลงมาคือ สตรีมีครรภ์ เนื่องจาก ไปลดภูมิคุ้มกันต้านเชื้อโรคอันเป็นสาเหตุหลักของการตาย ในบาง สังคม เด็กผู้หญิงอยู่ในสภาพเลวกว่าเด็กชาย โดยเฉพาะเอเชียใต้
- สภาพทุโภชนาการ เป็นภาพสะท้อนของความยากจนเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนไม่มีรายได้พอที่จะซื้ออาหาร
- การไม่ทำตามหลักโภชนาการและการสรรหาอาหารอย่างไม่ ถูกวิธีภายในครอบครัวเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของสภาพทุโภชนาการ"

ดังนั้น จากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย ได้แก่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านการบริหาร และพัฒนาประเทศที่จะต้องให้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้ความสะอาด และความ คล่องตัวในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการที่จะให้ความรู้ การจัดอบรม ให้คำปรึกษา อย่างต่อเนื่องให้แก่ชาวบ้าน โดยต้องมีการ ติดตามผลอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้นำหมู่บ้าน ก็ต้อง เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานหรือ แนวคิดต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่และลูกบ้านของตน รวมทั้งต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกบ้าน และ ทำให้ลูกบ้านได้เข้าใจว่าพวกเขาเหล่านั้น ต่างก็มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วย ตนเอง และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านของตนให้เจริญทัดเทียมกับสังคมภายนอกได้

2.1.4 การรักษาพยาบาล และการวางแผนครอบครัว จากการศึกษาวิจัย

พบว่า ชาวส่วย เขมรนิยมไปรักษาพยาบาลที่สถานีนามัยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เป็น สถานที่ที่ใกล้ที่อยู่อาศัยของตนเอง ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการได้รับบริการ ฟรี รวดเร็ว ไม่ต้องมีชั้นตอน หรือต้องเสียเวลาในการทำมาหากินเป็นวัน ๆ เหมือนกับการไป รักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลในตัวเมืองที่มีระบบ และชั้นตอน ตลอดจนมีคนไข้มากมาย และบาง ครั้งก็อาจกลับไม่ทันรถโดยสาร ที่จะเข้าหมู่บ้าน นั้นย่อมหมายถึง จะต้องอยู่ค้างในตัวอำเภอ 1 คืน เพื่อรอดโดยสาร เข้าหมู่บ้านในวันรุ่งขึ้น ดังนั้น หากไม่จำเป็น หรือเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรค

ที่รุนแรง ชาวส่วยเขมรมักจะทำการรักษาที่สถานอนามัย นอกจากชาวส่วยเขมรครอบครัวใด ที่ค่อนข้างจะมีฐานะจึงมักจะทำการรักษาที่คลินิกในอำเภอ และจากการวิจัยพบว่า ชาวส่วยเขมรมีแนวโน้มที่จะรับบริการจากสถานอนามัย เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะชาวส่วยเขมร เริ่มเห็นประโยชน์และผลดีของการรักษาพยาบาลจากแพทย์แผนปัจจุบันมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีชาวส่วยเขมรบางส่วนที่ยังคงมีความ เชื่อถือในการรักษาทางไสยศาสตร์อยู่บ้าง เนื่องจากเป็นวิธีที่รักษาโรคสืบเนื่องมาจากโบราณ ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นการรักษา เพื่อผลดีต่อสภาพจิตใจของผู้ป่วย และบุคคลในครอบครัว การรักษาโรคด้วยวิธีทางไสยศาสตร์เช่นนี้ พบว่า มีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง เนื่องจากชาวส่วยเขมรพบว่า การรักษาโดยแพทย์ แผนปัจจุบันทำให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย และจากระบบการศึกษาในปัจจุบันได้เข้าไปมีบทบาทกับชาวส่วยเขมร โดยเฉพาะการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 4 ปี เป็น 6 ปี ทำให้ช่วงระยะเวลาที่นักเรียนได้อยู่ในโรงเรียนมีเวลานานกว่าเดิม ทำให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์เกิดความคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติดูแลตนเอง และครอบครัวของตนได้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

สำหรับการพบนุตรหลานที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่า ชาวส่วยเขมรส่วนใหญ่พบนุตรหลานไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคบางชนิดเท่านั้น ส่วนรองลงมาพบว่า ชาวส่วยเขมรไม่เคยพบนุตรหลานไปฉีดวัคซีนเลย และไม่ปรากฏพบว่า มีชาวส่วยเขมรครอบครัวใดพบนุตรหลานไปฉีดวัคซีนทุกชนิด ทั้งนี้เนื่องจากเกิดจากความไม่รู้ถึงประโยชน์ของการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ว่ามีผลดีกับบุตรหลานของตนอย่างไร และอาจจะเกิดจากความเคยชินมานาน โดยอาจจะยึดถือสภาพความเป็นอยู่ของตนมาแต่ครั้งก่อนว่าถึงไม่ได้รับการฉีดวัคซีนอย่างไร ก็ยังสามารถดำรงชีวิตมาได้ถึงปัจจุบัน และอาจจะประกอบกับในช่วงระยะเวลาดังกล่าวสถานอนามัยยังไม่ได้จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน จนกระทั่งบุตรหลานโตขึ้น และได้เข้ารับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียน การฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนทั้งสิ้น และอาจ เนื่องจากชาวส่วยเขมรต้องประกอบอาชีพไม่มีเวลาพบนุตรหลานไปฉีดวัคซีนก็ได้ จึงอาจ เป็นสาเหตุให้เด็กชาวส่วยเขมรมีสภาพไม่แข็งแรงสมบูรณ์พอ เจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ อันอาจส่งผลที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

ในด้านการรับบริการวางแผนครอบครัวนั้น จากผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรที่ไม่เคยใช้บริการวางแผนครอบครัวมีเป็นจำนวนมาก ถึงร้อยละ 53.27 (ดูตารางที่ 2) ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น มีบุตรก่อนที่จะมีการบริการวางแผนครอบครัวในหมู่บ้าน ร้อยละ 48.98 และเหตุผลสำคัญรองลงมาคือ มีความต้องการให้บุตรช่วยทำงาน ร้อยละ 10.21 ซึ่งจะเห็นได้ว่าแรงงานของบุตรหลานยัง เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับครอบครัวอยู่อีกมาก นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองชาวส่วย เขมรถึง เหตุผลในการที่ไม่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษา ซึ่งนอกจากความยากจนแล้วยังมีเหตุผลต้องการให้บุตรหลานช่วยประกอบอาชีพอีกประการหนึ่งด้วย จึงทำให้สรุปได้ว่าสาเหตุที่ชาวส่วย เขมรไม่ค่อยใช้บริการการวางแผนครอบครัวนั้น นอกจากการให้บริการในด้านนี้เข้าไปถึงหมู่บ้าน เมื่อไม่นานแล้ว ก็ยังมีสาเหตุมาจากความต้องการใช้แรงงานของบุตรหลานอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สภาพคุณภาพชีวิต เป็นปัญหา เนื่องจากการมีบุตรพล่อยให้ เป็นไปตามธรรมชาติการเลี้ยงดูก็เป็นไปในลักษณะตามมีตามเกิด ชาวส่วย เขมรบางครอบครัวไม่สามารถหาอาหารเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวได้อย่างทั่วถึง ไม่มีรายได้พอที่จะซื้ออาหารที่มีคุณภาพ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับบุตรที่มีจำนวนหลายคนได้อย่างพอเพียง แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มการวางแผนครอบครัวในอนาคต คงจะดีขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันนี้มีชาวส่วย เขมรที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวนิยมไปปรึกษา และขอรับบริการ การวางแผนครอบครัวมากขึ้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะปัจจุบันนี้ ชาวส่วย เขมรได้รับการศึกษาในโรงเรียนนานกว่าเดิม ทำให้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการดำเนินชีวิต ได้มาก และยิ่งไปกว่านั้นชาวส่วย เขมรที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วต้องออกมาทำอะไร ทำนา ซึ่งอาจจะเป็นการช่วยพ่อแม่ของตน หรืออาจจะได้รับการแบ่งส่วนที่ดินให้ประกอบอาชีพจึงเกิดสภาพบีบบังคับ ด้วยเหตุจำเป็นดังกล่าว กล่าวคือ จำนวนคนเพิ่มมากขึ้น แต่กลับทำมาหากินอยู่ในที่ดินจำนวนจำกัดกว่าเดิม สภาพการทำมาหากินไม่พอเลี้ยงปากท้อง จำนวนบุคคลที่มีเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ชาวส่วย เขมรต้องยอมรับบริการการวางแผนครอบครัวโดยปริยาย

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสภาพการรักษายาบาล การวางแผนครอบครัวของชาวส่วย เขมรยังคง เป็นปัญหาอยู่ โดยสืบเนื่องจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจ แต่ทว่าหลัง และการดำรงชีวิตอยู่อย่างลำบาก การให้บริการของรัฐที่เข้าไปยังหมู่บ้านช้า จึงเป็นสิ่งที่ควร จะได้รับการให้คำแนะนำ ชี้แจง จากเจ้าหน้าที่ให้จริงจังและเอาใจใส่ให้มากขึ้น ถึงแม้ บางครั้งอาจจะประสบปัญหาหลายด้าน และต้องใช้เวลาในการสร้างความพร้อมและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวส่วย เขมรก็ตาม เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์กับชาวส่วย เขมร ที่จะมีโอกาส

พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ย่อมเท่ากับก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
อีกประการหนึ่ง

2.2 คุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสติปัญญา

2.2.1 การศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ได้รับการ
การศึกษาในหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาเกิดจากบุคคลหลาย ๆ
ฝ่าย ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจากบุคคลในกลุ่มชนนั้น ๆ เอง เพื่อต้องการปลูกฝังให้สมาชิก
ของสังคมมีทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม อันเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้สังคมนั้นอยู่รอดได้ การศึกษา
จึง เป็นเครื่องมือในการ เตรียมคนให้ปฏิบัติตาม คุณค่าอันเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้น การจัดการ
ศึกษาของชาวส่วย เขมร จึงแบ่งออกไปหลายรูปแบบ ตลอดจนมีความสำคัญและมีปัญหาแตกต่างกัน
ออกไป ดังนี้

การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education)

ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านชำ เป็น
โรงเรียนประจำตำบลชำ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นสถาน
ศึกษาเพียงแห่งเดียวในตำบล โดยจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุดถึงร้อยละ
83.70 รองลงมาคือ ได้รับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งนับได้ว่าการศึกษาของ
ชาวส่วย เขมรทั้ง 2 หมู่บ้าน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ไม่ค่อยมีผู้ได้รับการศึกษาสูง เพื่อให้ เป็น
แบบอย่างแก่คนในหมู่บ้านมากนัก สาเหตุที่ชาวส่วย เขมรได้รับการศึกษาระดับภาคบังคับ เป็น
ส่วนใหญ่ ก็เนื่องจากได้ศึกษาในโรงเรียนบ้านชำ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่สำหรับการศึกษา
ระดับประถมศึกษาอยู่ระหว่างหมู่บ้าน 2 แห่งนี้ ชาวส่วย เขมรสามารถเดินทางไป-กลับได้อย่าง
สะดวก ซึ่งนับได้ว่าหมู่บ้าน 2 แห่งนี้ มีสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการให้การศึกษาระดับพื้นฐานแก่
ชาวส่วย เขมรเป็นอย่างมาก และสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียนแห่งนี้มีลักษณะพิเศษ
คือ มีนักเรียนเป็นชาวส่วย เขมรทั้งสิ้น ดังนั้น การเรียนในระดับประถม จึงไม่ค่อยมีปัญหามากนัก
เนื่องจากอยู่ใกล้บ้าน สภาพความเป็นอยู่ทางบ้านและโรงเรียนใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะในเรื่อง
เพื่อนนักเรียนและการใช้ภาษาพูด ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกว่าตนแตกต่างกับคนอื่น ๆ ส่วนสาเหตุ
ที่ทำให้ชาวส่วย เขมรทั้ง 2 หมู่บ้านนี้ไม่นิยมศึกษาต่อในระดับสูง เนื่องจากไม่มีโรงเรียนระดับ
มัธยมในบริเวณนี้ จำเป็นต้องเดินทางออกมา เรียนถึงในตัวอำเภอ ซึ่งการเดินทางค่อนข้าง
ลำบาก ระยะทางไกล สภาพความเป็นอยู่ ภาษาพูดของชาวส่วย เขมรต่างจากชาวไทยอีสาน

มาแต่ครั้งก่อนเก่า จึงทำให้ชาวส่วย เขมรไม่นิยมเรียนต่อในระดับสูง ประกอบกับความเป็นอยู่ที่ยากจน และความรู้สึกที่ตนต้องประกอบอาชีพทำไร่ - ทำนา เช่น บรรพบุรุษของตน ซึ่งไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์จากการอ่าน - เขียนมากนัก ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ชาวส่วย เขมรไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษามากนัก ส่วนมากจะศึกษาตาม เกณฑ์ภาคบังคับ เพื่อให้อ่านออก - เขียนได้เท่านั้น เมื่อเป็นดังนี้ ทำให้เกิดสภาพการลืมนิ่งสือตามมา ยิ่งกว่านั้นสภาพแวดล้อมก็ต้องใช้ภาษา เขมรอยู่ตลอดเวลาทั้งที่บ้านและกับเพื่อนฝูงที่โรงเรียน จะใช้ภาษาไทยในช่วงเวลาของการเรียนการสอนเท่านั้น หลังจากออกจากโรงเรียนไปแล้ว ก็แทบจะเลิกใช้ภาษาไทยไปโดยปริยาย

อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันนี้รัฐจะขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น

6 ปี ก็ตาม โอกาสที่จะศึกษาต่อของชาวส่วย เขมรก็ยังต่ำมาก ซึ่งจากแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองชาวส่วย เขมร ถึงสาเหตุที่ผู้ปกครองไม่ต้องการส่งบุตรหลานให้รับการศึกษา เนื่องจากสาเหตุยากจน ไม่มีเงินส่งเสียให้เรียนมากที่สุดร้อยละ 85.00 (ตารางที่ 3) และจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นนักเรียนชาวส่วย เขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนบ้านชำ พบว่า สาเหตุสำคัญที่ผู้ปกครองไม่สามารถส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษา คือ ความยากจน ขัดสนเงินทอง และการประกอบอาชีพเป็นไปในลักษณะที่ต้องการใช้แรงงาน นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ชาวส่วย เขมรพบว่า การที่ครอบครัวมีบุตรหลายคน จึงจำเป็นต้องใช้แรงงานของบุตรเพื่อทำงานในไร่-นาหรือออกไปรับจ้างทำงานหรือเพาะปลูกพืชต่าง ๆ เพื่อให้ได้พืชผล หรือได้เงินมาซื้อหาอาหารในการดำรงชีวิต ซึ่งสิ่งดังกล่าวย่อมจำเป็นต่อชีวิตมากกว่าการเรียนหนังสือ สำหรับนักเรียนชาวส่วย เขมรที่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในเมืองก็ประสบปัญหา มีผลการศึกษาต่ำกว่านักเรียนชาวไทยอีสาน ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น การมีความรู้พื้นฐานทางภาษาไทยต่ำ เป็นปัญหาในการเรียนร่วมกับเด็กนักเรียนในเมือง ความยากจน อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม การถูกล้อเลียนจากเด็กนักเรียนในเมือง เป็นต้น ทำให้เป็นปัญหาในการศึกษาต่อดังกล่าว ซึ่งตรงกับที่ พนม พงษ์ไพบูลย์ 2532 : 19) ได้กล่าวว่า จำนวนนักเรียนชาวไทยที่พูดภาษาเขมรบริเวณชายแดนด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทยได้เรียนชั้นประถมศึกษาร้อยละ 88.1 และในด้านคุณภาพการศึกษาพบว่า การศึกษาของชาวไทยต่างวัฒนธรรมจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมาก มีการตกซ้ำชั้นค่อนข้างสูง สำหรับการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา ก็มีเพียงร้อยละ 5.8 นับว่าต่ำมาก เนื่องจากผู้ปกครอง เองก็มีความจำเป็นต้องใช้แรงงานของเด็ก และนักเรียนส่วนใหญ่ก็ขาดแคลนเสื้อผ้า เครื่องเขียน แบบเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการศึกษาต่อของเด็กนักเรียน

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า ชาวส่วย เขมรจะ เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เพราะ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และก็เรียนเพียง เพื่อให้อ่านออกเขียนได้เท่านั้น เนื่องจากสภาพความยากจนต้องใช้แรงงานประกอบอาชีพ ทำให้การศึกษา เป็นสิ่งที่ห่างไกลกับสภาพชีวิตจริงของคน ชาวส่วย เขมรจึงไม่กระตือรือร้นในเรื่องการศึกษามากนัก และจากสาเหตุดังกล่าว จึง เป็นต้นเหตุของปัญหาอื่น ๆ ตามมาซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ชาวส่วย เขมรไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา ทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดความรู้ ขาดความพร้อมที่จะช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้น
2. จากปัญหาความยากจนทำให้ภาวะโภชนาการของบุตรหลาน ต่ำ ขาดเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม วัสดุ อุปกรณ์ขาดแคลน ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย การเรียน จึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร
3. ปัญหาด้านการขาดเรียน เด็กมักจะขาดเรียน เนื่องจากบางครั้งต้องออกไปรับจ้าง หรือช่วยเลี้ยงน้องแทนผู้ปกครองที่ออกไปรับจ้าง ทำให้การเรียนไม่ได้ผล
4. ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเด็กในเรื่องพื้นฐาน ภาษาไทยต่ำ เพราะ เด็กจะพูดภาษาเขมรอยู่ตลอดทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน ทำให้เป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นผลให้การเรียนวิชาอื่นต่ำไปด้วย
5. ปัญหาจากสภาพภายนอก เด็กนักเรียนชาวส่วย เขมรมักประสบปัญหาในการ เข้ากับเพื่อนนักเรียนชาวไทยอีสานไม่ค่อยได้ เนื่องจากสภาพทาง เศรษฐกิจที่ต่างกัน ภาษาพูดต่างกัน ทำให้ถูกล้อเลียน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และทำให้ผลการ เรียนต่ำกว่าชาวไทยอีสาน
6. ปัญหาการขาดตัวอย่างที่ดีของชาวส่วย เขมรที่ได้รับการศึกษาสูง และมีสภาพชีวิตที่ดีน่า เป็นแบบอย่างแก่คนในหมู่บ้าน จึงทำให้เด็กขาดกำลังใจและไม่กระตือรือร้นเท่าที่ควร

7. ปัญหาจากผู้ปกครอง เองที่ไม่สนับสนุนและให้กำลังใจแก่บุตรหลาน เนื่องจากชาวส่วย เขมรหลายคนมักคิดว่า การศึกษาที่สูงขึ้นทำให้บุตรหลานเกียจคร้าน ไม่ยอมช่วยงานในไร่ - นา และกล้าแสดงความคิดเห็นได้แย่งมากขึ้น

การศึกษานอกโรงเรียน (Non - Formal Education) ผลการวิจัย
พบว่า ชาวส่วย เขมรได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และได้รับการอบรมในเรื่องการเพาะปลูกต่าง ๆ จากหน่วยพัฒนากรในอำเภอ จากเจ้าหน้าที่อนามัย ตำบล โดยมีชาวส่วย เขมรที่หันจากวัยการศึกษาภาคบังคับได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมักจะเป็นการฝึกอบรมระยะสั้นแบบกลุ่ม สนใจ เช่น การปรุงอาหาร คาว - หวาน การอบรมเรื่องการบริบาลเลี้ยงดู ทารก การอบรมเรื่องการเพาะปลูก ตลอดจนการอบรมช่างฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่างซ่อม เครื่องยนต์ ซึ่งชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยหนุ่ม - สาวมักจะทำให้ความสนใจ เนื่องจากเห็นว่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้มากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน และถึงแม้การศึกษานอกระบบนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของชาวส่วย เขมรมากเพียงใดก็ตาม แต่ในขณะที่เดียวกันผลการวิจัยก็ยังพบว่า มีอุปสรรคในหลาย ๆ ด้าน ที่ทำให้การการศึกษานอกระบบ ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ทำให้การยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านสติปัญญา ยังเป็นปัญหาอยู่มาก ซึ่งผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานของรัฐ ยังไม่สามารถจัดสรรงบประมาณอย่างสมดุลง ทั้งที่การศึกษาประเภทนี้มีส่วนในการสร้างอาชีพ และสร้างความเจริญให้แก่ชนบทได้มาก ประชากรส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละแปดสิบอาศัยอยู่ในชนบท แต่รัฐกลับทุ่มเทงบประมาณ ให้กับผู้เรียนในระบบโรงเรียนเป็นอันมาก ดังที่ วิบูลย์ลักษณ์ ทองเชื้อ (2524 : 25) ได้กล่าวถึง การลงทุนทางการศึกษาของรัฐว่า มีปัญหาที่รัฐจะต้องพิจารณา คือ การลงทุน ทั้งนี้ปรากฏว่ารัฐต้องจ่ายค่าเรียนให้กับผู้เรียนในระบบโรงเรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะผู้ที่เรียนในระดับสูง เช่น ระดับอุดมศึกษา รัฐต้องจ่ายให้แต่ละคนถึงร้อยละ 95.90 ของค่าใช้จ่ายในการเรียน ทั้งที่กลุ่มเป้าหมายในระดับอุดมศึกษา (กลุ่มอายุ 18 - 23 ปี) ที่ใช้บริการมีเพียงร้อยละ 5 ของประชากรในกลุ่มอายุนี้นั่น ด้วย เหตุนี้จึงทำให้งบประมาณที่จะลงไปสู่ชนบทเพื่อมุ่งการศึกษา อันเป็นแนวทางในการฝึกฝนงานอาชีพ ให้กับคนในชนบทไม่เพียงพอ บางครั้งงบประมาณทางด้านการศึกษาที่ไปสู่ชนบทน้อยเกินไปก็ไม่สามารถจะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้การฝึกฝน อบรมต่าง ๆ ขาดช่วง ไม่มีความสมบูรณ์ หรือขั้นตอนในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น จากงบประมาณ

ที่รัฐใช้ลงทุนในด้านการศึกษาดังกล่าว ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ขาดความเสมอภาค และโอกาสแก่ประชาชนอันเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ

2. รัฐไม่สามารถขยายเขตการบริการฝึกฝนอบรมไปสู่

ประชาชนยากจน และที่อยู่ชนบทห่างไกลได้อย่างทั่วถึง และให้มีประสิทธิภาพ เพียงพอ นอกจากนั้นรัฐยังไม่สามารถจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าไปให้การศึกษาอบรมได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน จึงทำให้การให้การศึกษายังขาดคุณภาพ ไม่สนองความต้องการในการพัฒนาประเทศและไม่สามารถจะยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชนบทได้อย่างแท้จริง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นความไม่พร้อม ซึ่งเกิดจากผู้ให้และผู้รับบริการทั้งสองฝ่าย

3. ทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการยังขาดการดำเนินงานอย่าง

ต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดหลาย ๆ ด้าน เช่น เรื่องงบประมาณ ระบบและขั้นตอนในการดำเนินงานที่ซับซ้อน และการสรรหาตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ให้บริการ และประการสำคัญก็คือ การไม่สามารถสร้างความคุ้นเคยหรือไม่ได้ศึกษาความต้องการ และข้อจำกัดของกลุ่มคนในพื้นที่นั้นอย่างแท้จริง จึงทำให้ไม่สามารถจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มคนนั้น ๆ ตลอดจนการขาดการติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้การให้บริการยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร

4. การฝึกอบรมต่าง ๆ ที่จัดให้กับคนในหมู่บ้าน มักเป็นการ

ฝึกอบรมวิชาเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และในครอบครัว มากกว่าที่จะเน้นฝึกอบรมวิชาชีพที่จะมีส่วนในการเพิ่มผลผลิตจากการประกอบอาชีพของชาวบ้านอย่างจริงจัง และมักจะเป็นไปในรูปของการขยายปริมาณแทนที่จะเป็นการมุ่งคุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น บางครั้งงบประมาณนั้นหมดลงไปการอบรม และพัฒนานั้นก็จบลงไปด้วยโดยปริยาย

การศึกษาแบบธรรมดาศิลัย (Informal Education) ผลการวิจัย

พบว่า ชาวส่วย เขมรได้รับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และกิจกรรมต่าง ๆ จากพ่อแม่ และบรรพบุรุษ เพื่อให้ผู้อ่อนวัยสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เด็กจะศึกษาการดำรงชีวิตจากผู้ใหญ่ด้วยวิธีการสังเกต และเลียนแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ด้านการเพาะปลูก ล่าสัตว์ การหาอาหาร ตลอดจนการเย็บปักถักร้อย การดูแลเลี้ยงบุตร การได้รับการอบรม ทศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ด้านภาษาด้วย ถือว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย นอกจาก

นี่ปัจจุบันชาวส่วย เขมรสามารถติดต่อกับสังคมภายนอกได้ สามารถจะได้รับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ การไปดูการแสดงภาพยนตร์ต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นการศึกษาแบบธรรมชาติทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการศึกษาที่สำคัญอันดับแรกที่ได้เกิดได้รับ เด็กชาวส่วย เขมรจะมีความตั้งใจที่จะศึกษา และรับการถ่ายทอดอย่างจริงจัง เพราะมองเห็นประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการศึกษาดังกล่าว และสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้สังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการนำความรู้ที่ทันสมัย และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น การประกอบอาชีพให้มีผลผลิต และรายได้เพิ่มขึ้น การปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ที่จะทำการเพาะปลูก การทำอาหาร การใช้เครื่องมือที่ทันสมัยต่าง ๆ ตลอดจนการโภชนาการ และการรักษาพยาบาล ดังนั้น การศึกษาแบบธรรมชาติ ที่ผู้เยาว์ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นความรู้ที่ ต้องพึ่งพาธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์นั้น ย่อมไม่เพียงพออย่างแน่นอน ทั้งนี้ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติปัจจุบันนี้ลดน้อยลง ประกอบกับการถือครองที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด

ด้วยสาเหตุดังกล่าวการศึกษาแบบธรรมชาติเพียงอย่างเดียวที่ ถ่ายทอดกันมา แต่ครั้งบรรพบุรุษ จึงเป็นการไม่เพียงพอ ดังนั้น การศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ โรงเรียน ต่างก็มีบทบาทในการช่วยผสมผสานที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมรดีขึ้น

2.3 คุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ

จากผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยการทำไร่ ข้าวโพด โดยจะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แต่ก็ เป็นจำนวนเมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกของแต่ละครัวเรือน ซึ่งโดยเฉลี่ยประมาณ 6-8 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบรายได้นั้นต่ำ ประมาณ 417 บาทต่อเดือน หรือประมาณวันละ 14 - 15 บาท ซึ่งเป็นรายได้น้อยมาก ไม่พอที่จะจับจ่ายใช้สอยได้อย่างเพียงพอ มีสภาพรายได้น้อยกว่ารายจ่าย เป็นเหตุให้ชาวส่วย เขมรมีสภาพยากจนและเป็นหนี้สิน ซึ่งบางคนที่มีที่ดินทำกินค่อนข้างมากก็มักจะกู้ยืมจากธนาคาร ผู้มีที่ดินน้อยไม่สามารถหากลุ่มสมวชิกค้าประกันได้ก็จะกู้ยืมจากนายทุน ทำให้ชาวส่วย เขมรอยู่ในสภาพถูกเอาเปรียบจากนายทุน ทั้งนี้ชาวส่วย เขมรก็มีข้อจำกัดคือ การที่ไม่มียานพาหนะในการขายผลผลิตของ

ตนเอง ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการมีรายได้น้อยไม่พอกับรายจ่าย อันส่งผลให้ชาวส่วย เขมรมีฐานะยากจนนั้น ผู้วิจัยพบว่า น่าจะมีสาเหตุจากหลายประการ เช่น

1. การขายผลผลิตของชาวส่วย เขมร กล่าวคือ ปัจจุบันมีกลุ่มที่มีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของชาวส่วย เขมร ซึ่งได้แก่ นายทุน และพ่อค้าคนกลาง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะให้ชาวส่วย เขมรกู้ยืมเงินไปใช้ในกิจการต่าง ๆ และรับซื้อผลผลิตของชาวส่วย เขมรไปขายอีกต่อหนึ่ง โดยการไ้ช้ยานพาหนะมารับผลผลิตจนถึงพื้นที่ไร่ของชาวส่วย เขมร ซึ่งชาวส่วย เขมรก็จำเป็นต้องขายพืชไร่ให้ เพื่อเป็นการหักภาระหนี้สิน และข้อจำกัดอีกประการก็คือ ชาวส่วย เขมรไม่มียานพาหนะที่จะบรรทุกผลผลิตของตน ดังนั้น การซื้อขายและรายได้จึงขึ้นอยู่กับบุคคลเหล่านี้ ซึ่งพยายามกดราคาผลผลิต ชาวส่วย เขมรขาดอำนาจในการต่อรองด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวส่วย เขมรมีรายได้น้อย

2. การศึกษาของชาวส่วย เขมร ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรร้อยละ 80 ได้รับการศึกษาจบเพียงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่ค่อยมีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมทั้งด้วยตนเอง และจากการอบรมรับคำแนะนำมากนัก การประกอบอาชีพเป็นไปอย่างไม่ทันสมัย ขาดความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าช่วย อีกประการหนึ่งคือ การขาดทักษะการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่เนื่องจากขาดความรู้ และยังขาดทุนทรัพย์สนับสนุน ดังนั้น ผลผลิตที่ได้จึงน้อย เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะเพิ่มการเพาะปลูกต่าง ๆ ให้ได้ผลผลิตสูงขึ้นก็ยากที่จะเป็นไปได้ ชาวส่วย เขมรจึงมีรายได้น้อย และอยู่ในสภาพยากจนตลอดมา

3. จำนวนผู้ประกอบการหรือผู้มีงานทำในแต่ละครอบครัว ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในครอบครัวชาวส่วย เขมรมีผู้ประกอบการเป็นหลัก ก็คือ หัวหน้าครอบครัว นอกจากนั้นจะเป็น ภรรยา และบุตร ซึ่งไม่มีรายได้อีก นอกจากจะช่วยแรงงานได้บ้าง ประกอบกับการที่ครอบครัวมีจำนวนบุตรค่อนข้างหลายคน ทำให้ครอบครัวมีรายได้น้อยไม่พอกับค่าครองชีพ เงินที่ได้จากการขายผลผลิตจะถูกนำมาใช้จ่ายเป็นค่าอาหารและอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของครอบครัว ไม่มีเงินทุนเก็บไว้สำรองเพื่อการเพาะปลูกครั้งต่อไป จึงทำให้ชาวส่วย เขมรต้องตกอยู่ในสภาพหนี้สิน.

4. จำนวนที่ดินทำกินมีน้อย เมื่อบุตรหลานจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ออกมาประกอบอาชีพ ทำไร่ ช่วยพ่อแม่โดยใช้ที่ดินซึ่งมีอยู่จำนวนเท่าเดิม เนื่องจากไม่สามารถจับจอง หรือหักร้างทางป่าได้โดยอิสระอย่างสมัยก่อน และรัฐเองก็ไม่สามารถจัดสรรหรือหาที่ทำกินได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ต้องอาศัยที่ดิน ซึ่งมีอยู่เท่าเดิม เป็นที่ทำกิน เมื่อแต่งงานมีครอบครัว ก็ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวนสมาชิกเพิ่ม รายจ่ายก็ย่อมเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น สภาพรายได้กับรายจ่าย จึงไม่สมดุลกันมากยิ่งขึ้น

5. ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่มีลักษณะการดำรงชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ ไม่ค่อยคิดที่จะพัฒนาที่ดินของตนให้เกิดประโยชน์ เช่น การเพาะปลูกพืชผักไว้บริโภค เพื่อเป็นการลดภาระในการใช้จ่ายเงินทอง จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า บ้านของชาวส่วย เขมรทุก ๆ หลังจะมีบริเวณที่ดินรอบบ้าน เหลือเพื่อ แต่กลับไม่ค่อยมีพืชสวนครัว การประกอบอาหารจะต้องซื้อพืชผักเกือบทั้งสิ้น และถึงแม้จะได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการในเรื่องการเพาะปลูกพืชสวนครัวแล้วก็ตาม ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ สภาพทางเศรษฐกิจของชาวส่วย เขมรยังเป็นปัญหาอยู่อย่างมาก

6. การยึดถือประเพณีนิยมบางอย่างที่มีการจัดเลี้ยงกันอย่างใหญ่โต มีการฆ่าสัตว์ เช่น ควาย หมู เป็ด ไก่ มาเป็นอาหาร พร้อมทั้งมีเหล้า ยา เลี้ยงกันอย่างเต็มที่ แม้จะต้องกู้หนี้ยืมสิน หรือต้องฆ่าสัตว์จนหมดแล้วก็ตามที บางครอบครัวจึงตกอยู่ในสภาพหมดทุนทรัพย์ที่จะมาลงทุนเพาะปลูกในปีต่อไป ต้องกู้หนี้ยืมสินจากนายทุน

7. งบประมาณของทางราชการที่จะนำมาจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม ความรู้ให้แก่ประชาชน ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ยังไม่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชาวส่วย เขมรได้จริงจึง

2.4 คุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม

2.4.1 ความพอใจในถิ่นที่อยู่อาศัย ในด้านถิ่นที่อยู่อาศัยจากผลการวิจัย

พบว่า ชาวส่วย เขมรมีความรัก ผูกพันกับที่อยู่มาก ไม่ต้องการย้ายถิ่นฐานที่อาศัยไปตั้งหลักแหล่งในที่ใหม่ มีความรู้สึกยึดติดอยู่กับถิ่นฐาน แม้ว่าสภาพการดำรงชีวิตจะประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ความยากจน ขัดสน ความลำบากในการประกอบอาชีพ การคมนาคม หรือความไม่ทัดเทียมกับชาวไทยอีสานในทุก ๆ ด้าน นอกจากนั้นชาวส่วย เขมร ยังมีความรักผูกพันกับญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกัน โดยสัง เกตได้จากการลงแรงช่วยกัน ในเวลาที่ม้งานบุญ หรืองานประเพณีต่าง ๆ ที่ถูกจัดขึ้น จะมีญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน มาช่วยลงแรงกันมากมาย เป็นเวลาหลาย ๆ วัน จนกระทั่งงาน เลิก ถึงแม้บางครั้งจะต้องหยุดงานในไร่นา จนกลายเป็นธรรมเนียมที่ทุกคนยอมรับปฏิบัติกันสืบมา

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอีกแง่หนึ่งจะพบว่า การจัดงานดังกล่าว ทำให้เกิดความหมดเปลืองอย่างมาก บางครั้งผู้จัดงานต้องตกอยู่ในสภาพ เป็นหนี้สิน เพื่อจะนำเงินมาใช้จ่าย หรือบางครั้งต้องฆ่าสัตว์ที่ตนเลี้ยงไว้จนหมด เพื่อนำมาประกอบอาหาร สภาพระฐานะทาง เศรษฐกิจ กับสภาพการจัดงานมีความขัดแย้งกัน เป็นอย่างมาก สำหรับผู้ร่วมงานเองก็ต้องเสียเวลาในการทำไร่ ทำนา เป็นเวลาหลาย ๆ วัน เพราะถือว่า งานในไร่นานั้นเป็นงานที่ไม่จำเป็นต้องทำทุกวัน ส่วนงานจัดเลี้ยงนั้นเป็นงานรื่น เริง ตนเองมีโอกาสร่วมสนุกสนาน เฮฮา ได้กินอาหารดี ๆ และดื่มสุราได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากยังอยู่ในสภาพมีนเมา ดังนั้น หากพิจารณาแล้วจะ เห็นว่าผลเสียที่เกิดขึ้นก็มีมาก เช่นกัน เท่ากับ เป็นการส่งเสริมให้มัว เมาในสิ่ง เสพติด และมีนิสัย เกียจคร้านมากขึ้น ประการสำคัญก็คือ การเพิ่มภาระหนี้สินเกินความจำเป็นโดยใช้เหตุ สร้างลักษณะนิสัยฟุ่มเฟือย และปัจจุบันชาวส่วย เขมรมีโอกาสได้พบปะผู้คนต่างหมู่บ้าน ความเจริญทางวัตถุต่าง ๆ จากภายนอกได้เข้าไปยังหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกลงในทางแข่งขันกัน เพื่อโอ้อวดสภาพฐานะซึ่งกันและกัน การจัดงานแต่ละครั้งจะไม่ยอมให้หน้าหน้ากัน จึงนับว่าเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมรประการหนึ่ง

2.4.2 การติดต่อกับคนไทยอีสาน สำหรับการพบปะกับคนไทยอีสานนั้น

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันชาวส่วย เขมรไม่ใช่คนที่ค่อนข้าง เก็บตัวอย่าง เมื่อก่อน เนื่องจากถนนหนทางสะดวกขึ้น มีการคมนาคมที่ดีกว่าเมื่อก่อน การไปมาหาสู่ระหว่างคนในหมู่บ้านบ้านกับในเมืองมีมากกว่าเมื่อก่อน ตลอดจนมีโอกาสได้พบเห็นความเจริญ ความสะดวกสบายของคนในเมืองเป็นตัวอย่งให้ชาวส่วย เขมรต้องการ เอา เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต ดังนั้น ปัจจุบันนี้ชาวส่วย เขมรจะนิยมพบปะกับชาวไทยอีสาน ถ้ารู้จักกันค่อนข้างสนิทสนมก็จะถือว่าเป็นเพื่อนที่เรียกว่า "ผูกเสี่ยว" ซึ่งชาวส่วย เขมรจะถือเรื่องการเป็นเสี่ยวกันนั้นสำคัญมาก และจะเป็นเพื่อนที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ส่วนในเรื่องการมีครอบครัวของบุตรหลานนั้น ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่นิยมให้บุตรหลานแต่งงานกับใครก็ได้ อาจจะเป็นชาวไทยอีสาน หรือคนภาคกลางก็ได้ ไม่บังคับหรือห้ามอย่าง เมื่อก่อน เนื่องจากมีตัวอย่างให้เห็นว่า บุตรหลานที่แต่งงานกับคนนอกหมู่บ้านนั้นมักจะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีสะดวกสบายขึ้น

2.4.3 การเข้าร่วมกิจกรรมและการเข้า เป็นสมาชิก ในด้านการเข้าร่วม

กิจกรรมในชุมชนอื่นนั้น ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมร จะนิยมเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอื่นมากที่สุด (ดูตารางที่ 9) โดยเฉพาะหากเป็นกิจกรรมที่มีงานมหรสพ แม้จะต้อง เดินไปหลาย ๆ กิโลเมตรต่างก็จะชอบ เสื่อจูงบุตรหลานไปดูมหรสพ บางครั้งก็นอนค้างคืนที่งานมหรสพนั้น ทั้งนี้เนื่องจากการที่ชาวส่วย เขมรอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง โอกาสที่จะเดินทางไปชมงานมหรสพในเมือง ตลอดจนไปเที่ยวที่ต่าง ๆ นั้นมีน้อย อีกประการก็คือลักษณะนิสัยที่ชอบงานสนุกสนาน และการประกอบอาชีพที่ไม่ต้องรีบร้อนหรือใช้เวลาเป็นตัวกำหนด ดังนั้น การเข้าร่วมกิจกรรมสนุกสนานดังกล่าว จึงนับว่าเป็นทางออก หรือ เป็นการสันหนนาการเพียงอย่างเดียวของชาวส่วย เขมร ซึ่งตรงกับที่ นิพนธ์ คันธเสวี (2526 : 93) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในด้านสังคมไว้ว่า สิ่งที่ยับยั้งคุณภาพชีวิตได้แก่ การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพ ประโยชน์ และความนิยมชมชอบในศิลปะ วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัว และชุมชน ความรักและความเป็นเจ้าของที่มีต่อหมู่คณะ

อย่างไรก็ตามมีสิ่งที่น่าสนใจ เกิดอีกประการหนึ่งก็คือ ชาวส่วย เขมรส่วนมากมักเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นไปในด้านของความสนุกสนาน เฮฮา เพียงประการเดียว ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่า กิจกรรมสนุกสนานเหล่านี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์หรือพัฒนาตนเองและหมู่บ้านแต่อย่างใด เพราะจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พัฒนากร จะพบว่า การขอร้องหรือขอความร่วมมือชาวส่วย เขมรที่จะสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือพัฒนาหมู่บ้านให้

สะอาดเรียบร้อย มีความเจริญขึ้นนั้น มักจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร นับตั้งแต่การประสานงานจากผู้นำหมู่บ้านจนถึงชาวบ้าน ซึ่งหากจะพิจารณาตั้งแต่โครงการ กสช. ที่รัฐต้องการ ส่งเสริมการสร้างงานให้คนในชนบทได้มีงานทำ และร่วมกันรักษา หวงแทน รับผิดชอบ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในงานนั้น ๆ รวมทั้งงานที่ขอความร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ ตลอดจนงานกองทุนพัฒนาหมู่บ้านที่เปิดร้านค้า โดยมีกำนันผลกำไรคืนให้สมาชิก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร น่าจะมีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. นโยบายในเรื่องการสร้างงานในชนบทโครงการ

กสช. นั้นจะ เห็นได้ว่า นโยบายที่รัฐกำหนด กับการปฏิบัติจริงนั้น เป็นสิ่งที่ขัดกัน และเป็นไปได้อย่าง เนื่องจากงบประมาณน้อย เวลาจำกัด ชาวช่วย เขมรเองก็ขาดอุปกรณ์เครื่องมือ การทำงานล่าช้า และไม่เสด็จตาม เวลาที่กำหนด ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่าง เจ้าหน้าที่กับคนในหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านไม่มีความเชื่อถือ ขาดความศรัทธา ก็ทำให้การประสานงานกัน เป็นไปด้วยความลำบาก

2. ชาวช่วย เขมรยังขาดความสำนึกในการรับผิดชอบ ดูแล

หมู่บ้านที่ตนอาศัยอย่างจริงจัง คิดว่าเป็น เรื่องรับผิดชอบของ เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ดังนั้น การเสียสละอย่างแท้จริง จึงยังไม่เกิดขึ้น

3. ชาวช่วย เขมร ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงข้อดี และ

ประโยชน์ของระบบสหกรณ์ จึงทำให้ไม่เคารพกฎเกณฑ์ หรือระเบียบที่กลุ่มของคนตั้งขึ้น สหกรณ์ร้านค้าของหมู่บ้าน จึงไม่ได้ผล

4. ผู้นำหมู่บ้าน เองยังขาดความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างที่ดี ไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับลูกบ้านได้ จึงทำให้การประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง เจ้าหน้าที่บ้านเมือง กับชาวบ้านไม่ประสบผลเท่าที่ควร

สำหรับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ นั้น ผลการวิจัย

พบว่า ชาวช่วย เขมรเข้าเป็นสมาชิก กลุ่มไทยอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อ.พ.ป.) เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากทางราชการได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นหมู่บ้าน อพป. เพื่ออบรมและป้องกันแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะพื้นที่บริเวณนี้ เป็นบริเวณที่ติดแนวชายแดนประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ทางด้านเขาพระวิหาร โดยมีช่องทางเข้า-ออกที่ล่อแหลมอยู่ใกล้

หมู่บ้าน อันได้แก่ ช่องโศนเอาว์ ช่องบันไตทัก (ใกล้เขาพระวิหาร) อันเป็นเส้นทางคนเดิน ซึ่งคาดว่าฝ่ายตรงข้าม อาจจะใช้เป็นช่องทาง เคลื่อนกองกำลัง เข้ามารุกรานได้ อีกประการหนึ่ง เมื่อก่อนนั้นการเดินทางไป-มา ระหว่างหมู่บ้านและตัวอำเภอ ยังทุรกันดารมาก ไฟฟ้าก็ยังไม่สามารถ เข้าไปบริการได้ถึง สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เป็นไปในลักษณะดูแลปกครองตนเอง ดังนั้น ทางราชการจึงได้กำหนดให้หมู่บ้านในบริเวณนี้เป็นหมู่บ้าน เขต อพป. ทั้งหมด

2.4.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากผลการวิจัยพบว่า

หมู่บ้านชาวส่วย เขมรนั้นมีปัญหาในเรื่องนี้น้อยมาก หากพิจารณาถึง เหตุที่ทำให้สภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านมีความสงบ ผู้วิจัยพบว่า น่าจะมีผลมาจากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ชาวส่วย เขมรมีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน

ตามผลการวิจัยในหัวข้อต้นพบว่า มีสภาพความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ทรัพย์สินที่หาได้มาก ก็ใช้จ่ายซื้อหาอาหารไปในวันหนึ่ง ๆ โอกาสที่จะเหลือเก็บมีน้อยมาก ดังนั้น โอกาสที่จะสะสมทรัพย์สินเงินทอง จึงเป็นไปได้ยาก

2. ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวส่วย เขมรค่อนข้างอยู่ในวงแคบ

ผู้คนในหมู่บ้านจะรู้จักกันหมด มีความคุ้นเคยไปมาหาสู่กัน ยิ่งกว่านั้นมัก เป็นญาติพี่น้อง ปลูกบ้านเรือน อยู่ในละแวกเดียวกัน อีกประการหนึ่ง ลักษณะทางสังคมของชาวส่วย เขมรจะมีความยำเกรง เชื่อฟังผู้อาวุโส ผู้นำหมู่บ้าน หรือหมอผี มาแต่ดั้งเดิม จึงเกิดความเกรงกลัวต่อการไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหมู่บ้าน ดังนั้น เหตุการณ์ลักษณะขโมย จึงไม่ค่อยมีปรากฏ

3. ชาวส่วย เขมรไม่นิยมทำการเพาะปลูกพืชที่จะนำมาบริโภคเป็น

อาหาร สิ่งที่จะนำมาบริโภคเป็นอาหาร (ยกเว้นข้าว) ต้องจับจ่ายซื้อหาแทบทั้งหมด ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีสิ่งที่น่าจะถูกลักขโมยมากนัก

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ครอบครัวชาวส่วย เขมรมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสงบ ทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวหากเกิดขึ้นก็จะส่งผลให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

และก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งในด้านทรัพย์สิน และจิตใจของสมาชิกในสังคม ถ้าไม่มีปัญหาเหล่านี้ ชาวส่วย เขมรก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ได้มี เหตุการณ์บางอย่าง เริ่ม

เปลี่ยนแปลงไป การลักขโมย เริ่มมีขึ้นประปราย สภาพความเป็นอยู่ของชาวส่วยเขมรไม่สงบ
อย่างเช่นเมื่อก่อนในหมู่บ้านมีเด็กวัยรุ่น ซึ่งมีจะเป็นเด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับออกมาช่วย
งานไร่-นา หรืออยู่บ้านเฉย ๆ รวมทั้งมีเด็กวัยรุ่นจากหมู่บ้านอื่น ๆ พลุกพล่านมากขึ้น ดังนั้น
หากพิจารณาถึงสาเหตุที่สภาพสังคมของชาวส่วยเขมรที่เปลี่ยนไปนั้น ผู้วิจัยได้สรุปจากสิ่งต่าง ๆ
ดังนี้

1. การคมนาคมในปัจจุบันนี้สะดวกมากกว่าเมื่อก่อน การ
การเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน หรือระหว่างหมู่บ้านกับในเมืองรวดเร็วขึ้น
ประกอบกับยานพาหนะโดยเฉพาะรถมอเตอร์ไซด์ของชาวส่วยเขมร เริ่มมีจำนวนมากขึ้น
ตลอดจนยานพาหนะของคนนอกหมู่บ้านที่เดินทางไปมาหาสู่ซื้อที่ไร่เริ่มมีจำนวนมาก จึงทำให้เกิด
ความพลุกพล่าน ปัญหาในเรื่องการลักขโมย เกิดขึ้นตามมา

2. ชาวส่วยเขมรโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นได้รับรู้และเห็นการ
ดำเนินชีวิตของสังคมคนเมือง จากแบบอย่างที่เห็นในเมืองจริง ๆ หรือจากระบบการสื่อสาร
โดยเฉพาะจากโทรทัศน์ จึงทำให้ชาวส่วยเขมรเกิดการเอาอย่าง จึงพยายามแสวงหาทุก ๆ ทาง
ที่จะช่วยให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และคุณธรรมใด ๆ

3. สภาพความเป็นอยู่ของชาวส่วยเขมรค่อนข้างอัตคัด
มากกว่าเดิม เนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนชาวส่วยเขมรไม่ได้มีการ
เตรียมการในการเพาะปลูกพืชที่เป็นอาหารเพื่อช่วยลดสภาพค่าครองชีพ ทุกอย่างต้องใช้เงินซื้อ
ทั้งหมด เมื่อไม่มีเงินก็มีความอดอยากตามมาในที่สุดเมื่อทนอดอยากไม่ไหว สภาพการลักขโมย
จึงเกิดขึ้น และมักจะเกิดขึ้นต่างหมู่บ้าน ซึ่งมีสภาพฐานะ ความเป็นอยู่ ค่อนข้างดี มีอาหาร
อุดมสมบูรณ์มากกว่า

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งที่น่าจะทำให้เป็น
ปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร หากการศึกษายังไม่สามารถ เข้าไปพัฒนาคนใน
หมู่บ้านให้มีความรู้ ความคิด อย่างถูกต้อง ตลอดจนไม่สามารถขัดเกล่าจิตใจของคนในหมู่บ้านให้
รู้จักผิดชอบ ชั่ว ดี ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม สภาพสังคมในอนาคตของชาวส่วยเขมรก็คง
จะมีสภาพไม่ต่างจากสังคมคนเมืองที่กำลัง เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

2.4.5 การใช้สิทธิและเหตุผลในการ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิในการ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร (ดูตารางที่ 12) โดยมีเหตุผลสำคัญคือ รู้จักและนับถือคุณงามความดีของผู้สมัคร หากเป็นเช่นนั้นย่อมแสดงว่า ชาวส่วย เขมร เข้าใจสิทธิของตนเอง และหน้าที่ที่ตนมีต่อประเทศชาติ ตลอดจนมีเหตุผลที่ดีในการตัดสินใจ เลือกตั้ง แต่จากการพูดคุยพบว่า ชาวส่วย เขมรจะได้รับ เงินทอง ของกิน ของใช้ มีการเลี้ยง เหล้า ยา อาหารอย่าง เต็มที่ ตลอดจนเห็นการทุ่ม เทเงินทองของผู้สมัครในการทำบุญ สร้างสิ่งต่าง ๆ ให้กับ วัดหรือหมู่บ้าน ดังนั้น เหตุผลที่เลือกเพราะนับถือคุณความดีของผู้สมัครนั้น จึงพอสรุปได้ว่า คนที่ ในสายตาของชาวส่วย เขมรคงหมายถึง บุคคลที่ทุ่ม เทเงินทองในการทำบุญ หรือบุคคลที่นำ เอาเงินทอง ของกิน ของใช้ต่าง ๆ ไปแจก อีกประการหนึ่งคือ ความเชื่อในเรื่องบาปบุญ เมื่อรับสิ่งของ เงินทอง ของเขาแล้ว ก็ต้องไปเลือกลงคะแนนให้เขา มิฉะนั้นจะเป็นบาป แสดงว่าชาวส่วย เขมร ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่ได้มองให้ลึกซึ้งในหน้าที่ของผู้แทนที่แท้จริง ๆ นั้น ควรเป็นอย่างไร นับว่า คุณภาพชีวิตในด้านนี้ก็ยังคง เป็นปัญหาอยู่บ้าง หากชาวส่วย เขมรได้รับคำชี้แนะที่ถูกต้อง ปัญหา นี้ก็จะลุล่วงไปและผลดีก็คงจะตามมา เนื่องจากชาวส่วย เขมรมีความร่วมมือในการไปใช้สิทธิของตน เป็นจำนวนมากอยู่แล้ว

2.5 คุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรม

ศาสนาและความเชื่อ ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันนี้ชาวส่วย เขมร ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำกลุ่มชนของตน และขณะ เดียวกันชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ ก็ยังคงมีความ เชื่ออย่างฝังแน่นอยู่กับไสยศาสตร์และคำสอนของบรรพบุรุษ เนื่องจากสภาพความเป็นมา ของชาวส่วย เขมรที่ต้องตกเป็นทาสของชนชาติขอม ลาวและคนไทยมาช้านาน ทำให้ได้รับอิทธิพล ด้านความ เชื่อต่าง ๆ เหล่านี้มาด้วย นอกจากนั้นสภาพการดำรงชีวิตของชาวส่วย เขมรในกาลก่อน มักอาศัยอยู่อย่างเงียบ ๆ ในป่าเขา เพื่อให้พ้นการ เรียกเก็บส่วย ภาษีจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เสมือนกับ เป็นการตัดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง อิทธิพลของศาสนายังแผ่ไปไม่ถึงทั่วถึง มีชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้น สิ่งที่ชาวส่วย เขมรยึดถือบูชา ก็คงจะเป็นผีสิง เทวดาต่าง ๆ ในอันที่จะช่วย ยึดเหนี่ยว จิตใจของตน ให้เกิดความสุข และความเชื่อมั่นทางจิตใจจึงมีการบูชา เช่นไหว้ต่าง ๆ จนกลายเป็นธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติกันมาในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้รับวัฒนธรรมจากกลุ่มชนที่ได้เข้า ยึดครองตนมาแต่ต้น จึงทำให้ซึมซับเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ ไปโดยไม่รู้ตัว เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ อันได้มาจาก ลัทธิพราหมณ์ ที่พวกเขมรโบราณ หรือพวกขอมปฏิบัติ และต่อมาได้รับอิทธิพล ความเชื่อ

พุทธศาสนาจากคนไทยอีสานในเรื่องการทำบุญให้ทานต่าง ๆ เพื่อชีวิตจะได้สุขสบายในโลกหน้า ดังนั้น ปัจจุบันนี้ ชาวส่วย เขมรจึงยึดถือพุทธศาสนา เป็นศาสนาของตน โดยยังมีความเชื่อในเรื่องผี หรือไสยศาสตร์อยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม ความเชื่อ และศาสนาก็เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน เป็นเครื่องจรรโลงและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจว่าเป็นกลุ่มชนเดียวกัน และศาสนาก็ยังเป็นสิ่งซึ่งบอกคุณภาพด้านจิตใจ ทั้งนี้เพราะศาสนาทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางจิตใจที่ล้ำลึก ช่วยให้บุคคลคลายทุกข์ มีอารมณ์ผ่อนคลาย มีคุณธรรม สามารถควบคุมความต้องการและการตอบสนองความต้องการให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมและช่วยสร้างสัมพันธไมตรีในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ส่วนวัฒนธรรม ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ นั้น ยังคงจะอยู่กับชาวส่วย เขมรอีกนาน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ นั้น สืบทอดจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

จากการพิจารณาในเรื่องศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ จะเห็นว่า ชาวส่วย เขมร เริ่มรับเอาวัฒนธรรมความเชื่อต่าง ๆ ของไทยไปใช้กับกลุ่มชนของตนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเห็น เพราะชาวส่วย เขมรได้มา มีความสัมพันธ์ กับคนไทย หรือคนพื้นเมือง ในหลาย ๆ ด้าน ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนหรือยอมรับวัฒนธรรม ความเชื่อต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนเกิดการสลายตัวของวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น วัฒนธรรมทางด้าน การแต่งกาย การประกอบอาชีพ เป็นต้น นอกจากจะ ได้รับถ่ายทอดจากบุคคลที่กลุ่มคน มีความสัมพันธ์กันแล้ว ยังอาจได้รับถ่ายทอดจากการศึกษาหาความรู้ในโรงเรียน หรือจากบริการด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวส่วย เขมรยอมรับนับถือศาสนาพุทธนั้น อาจมาจากการศึกษาที่ตนได้รับในโรงเรียน คือ การสอนวิชาที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนา ซึ่งได้บรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ ก็อาจจะมีส่วนทำให้ชาวส่วย เขมรยอมรับนับถือ พุทธศาสนา เป็นศาสนาของกลุ่มตน ตลอดจนเป็นผู้ที่มีนิสัยรักสงบ และพยายามที่จะทำตน เข้ากับชาวไทยอีสาน จึงรับเอาพุทธศาสนาเข้าไว้เป็นศาสนาของกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม ทั้งศาสนาและความเชื่อ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งเก่าหรือใหม่นั้น ล้วนทำหน้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนนั้น ๆ ให้เกิดความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ถึงแม้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีแนวทางปฏิบัติที่ต่างกัน แต่ก็มิจุดมุ่งหมายเพื่อจะให้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ตรงกัน มีคุณธรรมตามที่สังคมนั้นต้องการ และยังเป็นตัวกำหนดความศรัทธาและความเชื่อให้บุคคลเห็นว่า สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ตลอดจนสามารถใช้เป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบ และแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีอีกด้วย

ดังนั้น จากผลการวิจัยสภาพคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมรตามองค์ประกอบพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว พบว่า สภาพคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมรนั้นยังเป็นปัญหาอยู่เกือบทุก ๆ ด้าน สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ก็คือ การขาดการศึกษา หรือมีการศึกษาต่ำ เพราะทำให้บุคคลขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่จะนำมาปรับปรุงสภาพการดำรงชีวิตในทุก ๆ ด้าน ดังกล่าว ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นไปไม่ได้เท่าที่ควรแล้ว ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ตามมาดังที่ ชนิตา รัชพลเมือง (2526 : 41) ได้กล่าวถึงปัญหาพื้นฐานของสังคมกำลังพัฒนา จะเกิดสภาพปัญหา

1. ความยากจน (Poverty) หมายถึง ความยากจนของทั้งประชาชนและของประเทศชาติ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาของประชากรที่อยู่ในอาชีพเกษตรกรรม สำหรับสาเหตุความยากจน เกิดจากผลผลิตทางการเกษตร และรายได้ต่ำ เนื่องจากขาดปัจจัย การผลิต ขาดทุนรอน ขาดความรู้ และประสบการณ์การเกษตรแผนใหม่ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตสูง การคมนาคมไม่ดี โอกาสในการเลือกอาชีพน้อย การมีลูกมาก จึงต้องมีค่าใช้จ่ายในครอบครัว และรายจ่ายตามขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น งานพิธีต่าง ๆ

2. โรคภัยไข้เจ็บ (Illness) หมายถึง ความอ่อนแอ บ่อยไข้ ไม่สามารถประกอบกรงานได้ หรือได้ไม่เต็มที่ อัตราการตายสูง ชาวชนบทส่วนมากมักปล่อยตัวตามสบาย ไม่สนใจสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว ทางด้านสุขบัญญัติและที่พักอาศัยกลายเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ชาวชนบทกินอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ หลีกเลี่ยงครรภและคนเจ็บไม่บำรุงร่างกาย โดยสรุปสาเหตุปัญหา คือ การกินอยู่ น้ำดื่มน้ำใช้ ที่พักอาศัย การรักษาพยาบาล

3. ความไม่รู้ (Ignorance) หมายถึง มีความรู้น้อย มีการศึกษาต่ำ จึงมีสิ่งที่ไม่รู้มาก ไม่ใช่หมายถึง เป็นคนโง่งมอายุไม่รู้จักคิด ยังผลให้เขามีความคาดหวังในการศึกษาต่ำ สาเหตุเกิดจากสภาพแวดล้อม สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ในสังคมมีน้อย ทั้งด้านโรงเรียน ครู อุปกรณ์ เมื่อเรียนจบจึงลืมสิ่งที่เรียนมาทั้งการเรียนการสอนก็ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

4. ความเฉื่อย (Inertia) หมายความว่า ประชาชนมีความอึดอาด ยึดตายดไม่กระฉับกระเฉงว่องไวในการประกอบกิจการงาน หรือการแสดงออกทางสังคม ขาดระเบียบ ทำงานมักใช้เวลาเนิ่นนานเกินควร ไม่สนใจเหตุการณ์บ้านเมือง หรือเหตุการณ์ของโลก ราษฎรคอยแต่ความช่วยเหลือของรัฐบาล เป็นต้น

3. ความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเรียงลำดับความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรแล้ว ปรากฏว่า ชาวส่วยเขมรที่เป็นผู้ปกครองต้องการความรู้หรือคำแนะนำองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรมมากที่สุด โดยต้องการความรู้ หรือคำแนะนำให้เห็นประโยชน์ของความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การไม่พูดปด และความมีระเบียบวินัย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการดำเนินชีวิตของชาวส่วยเขมรนับได้ว่า ยังอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างล้าหลัง ความเจริญทางด้านวัตถุนิยมยังเข้าไปมีบทบาทน้อย ความยึดถือในเรื่องการทำความดี ความถูกต้อง ยังเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชาวส่วยเขมร โดยได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อถือในเรื่องผี และเรื่องของไสยศาสตร์ สืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ โดยเชื่อกันว่า หากกระทำความดี ไม่ดัดขโมย มีความซื่อสัตย์ ก็จะได้รับผลดีตอบแทน หากทำความชั่ว เช่น ดัดขโมย พูดปด วิวาญต่าง ๆ จะบันดาลให้เกิดความวิบัติ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้หากพิจารณาให้ดี จะพบว่า ข้อคำสอน และความเชื่อต่าง ๆ นั้น นับได้ว่าเป็นกฎเกณฑ์ในสังคมอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษรุ่นก่อน ๆ นั้น อาจตั้งไว้เป็นข้อยึดถือ และเป็นแนวปฏิบัติอย่างหนึ่ง เพื่อจะให้สังคมของชาวส่วยเขมรได้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก และมีความสามัคคี หากใครฝ่าฝืนก็จะได้รับการรังเกียจ และไม่ยอมรับ ทำให้ชาวส่วยเขมรเห็นความสำคัญ ความรู้ทางด้านคุณธรรมมากกว่าด้านอื่น ๆ

หากพิจารณาความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ในบางแง่ โดยพิจารณาจากระบบการศึกษาจะพบว่า อาจจะมีบางส่วนที่เป็นเรื่องค่อนข้างมง่าย และมีผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปได้ค่อนข้างช้า เช่น ความเชื่อในเรื่องการรักษาพยาบาล โดยวิธีการทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ นั้น นับว่าเป็นความเชื่อที่ขัดกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมร และขัดแย้งกับการให้การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะสอนให้บุคคล เป็นคนมีความคิด เชื่อในสิ่งที่มีเหตุผลและสามารถพิสูจน์ได้ แต่ความเชื่อในไสยศาสตร์บางเรื่อง เป็นเรื่องที่ไม่ได้ใช้เหตุผล วิเคราะห์ และแก้ปัญหาให้ถูก ดังนั้น ความเชื่อและความยึดมั่นบางเรื่อง ถ้าหาก เป็นไปโดยขาดความรู้ ความคิดพิจารณาให้ถูกต้องแล้ว ก็จะเป็นผลเสียหายต่อการพัฒนา เป็นอย่างยิ่ง

สำหรับการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ชาวส่วย เขมรต้องการ เป็นอันดับรองได้แก่ ความต้องการทางการศึกษา ตามองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ โดยต้องการความรู้ หรือคำแนะนำจากหน่วยงานทางราชการ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่มีความยากจน การเพาะปลูกก็อาศัยธรรมชาติ เช่น ถ้ามีฝนตกชุก ผลผลิตก็จะสูง ถ้าฝนแล้ง ผลผลิตก็จะน้อย ทำให้รายได้ไม่คงที่ อีกประการหนึ่งครอบครัวชาวส่วย เขมรมีสมาชิกหลายคน ทำให้ภาระรายจ่ายสูงขึ้น ประกอบกับชาวส่วย เขมรได้เห็นแบบอย่างจากหมู่บ้านชาวไทยอีสาน ที่มีการเพาะปลูกได้ผล สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่ทำให้ชาวส่วย เขมร มีความต้องการที่จะได้รับความรู้ คำแนะนำ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น

สำหรับความรู้ที่ชาวส่วย เขมรต้องการ เป็นอันดับหลัง ๆ ได้แก่ ความต้องการความรู้ตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม ที่เกี่ยวกับประโยชน์การ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และความต้องการความรู้ตามองค์ประกอบพื้นฐานของด้านร่างกายในเรื่องของการวางแผนครอบครัว นับ เป็นความรู้ขั้นสุดท้ายที่ชาวส่วย เขมรต้องการ ซึ่งทั้งนี้ เนื่องจากชาวส่วย เขมรยังต้องการแรงงานจากบุตรหลานในการช่วยประกอบอาชีพในด้านการเพาะปลูกหรืออาชีพรับจ้างต่าง ๆ เพื่อให้มีรายได้จุนเจือครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มของการวางแผนครอบครัวในระยะต่อไปของชาวส่วย เขมร น่าจะมีระดับสูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันนี้มีเด็กหนุ่มสาวชาวส่วย เขมร ที่จบการศึกษาภาคบังคับ จากโรงเรียนมากขึ้น และสภาพสังคมเปิดโอกาสให้มีการพบปะค่อนข้างอิสระกว่าเมื่อก่อนมาก ทำให้ชาวส่วย เขมรที่เป็นเด็กหนุ่มสาว มีครอบครัวรวดเร็วขึ้น ทั้งที่สภาพความพร้อมในการสร้างครอบครัวใหม่ของตน ยังไม่ค่อยมีมากนัก ส่วนมากก็จะอยู่อาศัยในบ้าน พ่อ - แม่ ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงเป็นเหตุจำเป็นที่ทำให้ชาวส่วย เขมร รุ่นหนุ่ม - สาว เห็นความจำเป็นของการวางแผนครอบครัวมากขึ้น

ส่วนความต้องการความรู้ถึงประโยชน์การเข้า เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ นั้น เป็นเพราะ ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ถึงประโยชน์ และสิ่งที่ดีจะได้รับจากการเป็นสมาชิกต่าง ๆ รวมทั้งยังไม่เข้าใจถึงการทำงานอย่างมีขั้นตอน มีระบบ และคิดว่าสิ่งดังกล่าวยังไม่มี ความจำเป็นกับเขามากนัก เพราะสิ่งสำคัญคือการประกอบอาชีพที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ชาวส่วย เขมรมีความต้องการความรู้ในเรื่องดังกล่าวน้อย

สำหรับความต้องการทางการศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน ชาวส่วย เขมร นั้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชาวส่วย เขมร มีความต้องการทางการศึกษาตามองค์ประกอบด้านสังคมมากที่สุด โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความสงบสุข ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การคมนาคม ปัจจุบันนี้สะดวกขึ้น ความเจริญจากสังคมภายนอกได้เข้ามาสู่สังคม ชาวส่วย เขมรอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความรู้ที่นักเรียนชาวส่วย เขมรได้รับจากโรงเรียนค่อนข้างทันสมัย และ เน้นความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีระบบ ระเบียบ และ เข้าร่วมกับสังคมมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนชาวส่วย เขมร เห็นความสำคัญ และมีความต้องการความรู้ในเรื่องดังกล่าวมาก

ส่วนความต้องการในอันดับรองได้แก่ ความต้องการความรู้ตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ให้เห็นประโยชน์ของความขยัน หมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การไม่พูดปด และความมีระเบียบวินัย เช่นเดียวกับผู้ปกครอง ทั้งนี้อาจจะมีผลเนื่องมาจาก ความต้องการ ความรู้ ตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม ซึ่งการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ยัง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญตามความคิดของนักเรียน ดังนั้น การปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม จึง เป็นความต้องการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนตามมา นอกจากนั้นความต้องการความรู้ที่รองลงมาได้แก่ ความต้องการความรู้ตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะความรู้ในด้านการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหาร ทั้งนี้อาจ เนื่องจากวัยของเด็กนักเรียน ยังต้องการกิจกรรมทางการสันทนาการ ต้องการความสนุกสนาน ร่าเริง กับกลุ่มเพื่อน ตลอดจน ความต้องการความรู้ในการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนา และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ซึ่งจากการได้รับการศึกษาในโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ แต่จากการบริโภคอาหารของเด็กในแต่ละวันนั้นแตกต่างจากสิ่งที่นักเรียนได้รับการอบรมจากโรงเรียนมาก เนื่องจากสภาพความยากจน บางวันต้องอดอาหาร ดังนั้น สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึง เป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนชาวส่วย เขมรมีความต้องการที่จะได้รับความรู้หรือการแนะนำถึงวิธีที่จะปฏิบัติตนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ดังนั้น จากผลการวิจัยในเรื่องความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมร สรุปได้ว่า ความต้องการความรู้ของชาวส่วย เขมรตามองค์ประกอบพื้นฐานด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจมีความต้องการมากน้อย ตามลำดับต่างกันนั้น ย่อมมีความเกี่ยวพันสอดคล้องซึ่งกันและกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาเพื่อพัฒนาจิตใจ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักใช้ความรู้ ความเข้าใจ ที่จะเลือกสรรสิ่งที่ดีและถูกต้องมา เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้เกิดความรู้ และทักษะที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทาง เศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น หรือมีแนวทางที่จะพัฒนาอาชีพใหม่ อันจะเป็นวิถีทางทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมของท้องถิ่น และสถาบันชาติได้ศึกษาถึงระบบ กระบวนการต่าง ๆ ของสังคม เช่น การร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญา ได้แก่ การศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐาน เพื่อให้เกิดแนวความคิด และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมา เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่าง เป็นสุข

5. การศึกษาเพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ ได้แก่ การศึกษาที่ทำให้มีความรู้ ปฏิบัติทักษะ และทัศนคติที่มีคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในครอบครัวให้มีความรู้ในเรื่องโภชนาการ สุขภาพอนามัย การจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ การดูแลบุตรหลาน ตลอดจนการวางแผนครอบครัว

ในการพิจารณาถึงรูปแบบการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ชาวส่วย เขมร ต้องการ ผลการวิจัยพบว่า ชาวส่วย เขมรส่วนใหญ่ ต้องการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้น เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา และเป็นการศึกษาที่สามารถให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ โดยมีรูปแบบการจัดที่แตกต่างจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่ และอายุของผู้เรียน ซึ่งสามารถที่จะนำไปมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังนี้ คือ

1. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และทักษะตรงตามความต้องการ อันจะนำไปพัฒนาครอบครัวของตนเอง และของสังคม ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิตของตน และสิ่งแวดล้อม
2. ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ต่อการศึกษที่สามารถนำไปใช้ในวิถีจริงของตนเองได้
3. ทำให้ผู้เรียน ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตจะละเลยไม่ได้
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น ที่จะไม่ทำความรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลา
5. ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติและศรัทธาที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการ และเกิดความร่วมมือร่วมใจที่ดีต่อกันระหว่างผู้เรียนกับเจ้าหน้าที่

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นจะประสบความสำเร็จดังกล่าวได้ต้องขึ้นอยู่กับหลาย ๆ สิ่ง โดยเริ่มจากนโยบายของรัฐ เจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานที่ต้องร่วมมือกัน ขั้นตอนการดำเนินงาน จนถึง ผู้รับการศึกษา ว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ปัญหาสำคัญในส่วนของรัฐ และผู้ให้การศึกษาต้องทราบ ว่าสภาพความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมนั้น เป็นอย่างไร ระดับความรู้มาก-น้อย มีสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา ตลอดจนต้องศึกษาสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของสังคมนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในค่านโยบายและแนวปฏิบัติ

1.1 ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรนั้น ยังมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการเป็นส่วนใหญ่ ชาวส่วยเขมรเป็นเพียงผู้รับฝ่ายเดียวอาจเป็นสิ่งไกลตัวและไม่เห็นความสำคัญของความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดว่าจะนำไปปรับใช้กับชีวิตจริงได้อย่างไร ดังนั้นรัฐควรได้มีนโยบายในการพัฒนาพร้อมกันไปทั้ง 2 ด้าน คือด้านการให้ความรู้ทางวิชาการ และทักษะควบคู่กันไป เพื่อให้ชาวส่วยเขมรได้สามารถพัฒนาสติปัญญาของตน สามารถใช้วิชาความรู้ สติปัญญา ในการแก้ไขสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น อีกด้านหนึ่งก็คือ การพัฒนาความรู้ คุณธรรมต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปพัฒนาจิตใจของตนเอง ให้เป็นผู้มีคุณธรรม หลีกเลียง ละเลิกอบายมุขทั้งปวง

1.2 นโยบายทางด้านการศึกษาที่เน้นอาชีพที่จัดให้ชาวส่วยเขมรนั้น มีความยืดหยุ่นน้อย ชาวส่วยเขมรยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการดำรงชีวิต เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของสภาพภูมิประเทศ และความยากจน ไม่สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ได้ ดังนั้นนโยบายทางด้านการศึกษาที่เน้นอาชีพ ที่รัฐจัดให้กับชาวส่วยเขมรนั้น ควรสอดคล้องและสามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษานำไปใช้ในชีวิตจริง ในท้องถิ่นและเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การกำหนดหลักสูตรควรให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ควร ให้อิสระแก่โรงเรียน ระดับท้องถิ่น ในการกำหนดเนื้อหาโดยให้ชาวส่วยเขมรได้เข้ามามีบทบาทในการเสนอแนวความคิดและตัดสินใจด้วย เพื่อระบบการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของชาวส่วยเขมรยิ่งขึ้น

1.3 การพัฒนาสังคมของชาวส่วยเขมรที่ยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร และยังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากชาวส่วยเขมรยังขาดความรู้ ความเข้าใจให้เห็นถึงประโยชน์ และข้อดี ในการร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน หรือจากการที่เจ้าหน้าที่ได้จัดการอบรมหรือให้คำแนะนำ ตลอดจนการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้นเพื่อการพัฒนาสังคมของชาวส่วยเขมรประสบผลสำเร็จนั้น รัฐควรได้ศึกษาและคำนึงถึงความพร้อมของบุคคลในชุมชนนั้น โดยเฉพาะควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ความคิดและสภาพจิตใจของเขา เหล่านั้นว่ามีความพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับใด มากน้อยแค่ไหน หากบุคคลในชุมชนนั้น

มีสภาพจิตใจพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาบ้างแล้ว จึงสมควรที่รัฐจะลงทุนเพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนา ก็จะมีโอกาสประสบผลสำเร็จมากขึ้น งบประมาณที่รัฐต้องจ่ายไปในการพัฒนานั้น จะได้ผลคุ้มค่า ไม่สูญเปล่า สาเหตุที่การพัฒนาของรัฐไม่บรรลุตามเป้าประสงค์เท่าที่ควร ก็เนื่องจากการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมา มักจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ส่วนมากจะเป็นด้านวัตถุ สิ่งต่าง ๆ ที่รัฐทุ่มเทไปนั้นไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคคลในชุมชนนั้น และมักจะเป็นชุมชนที่เสื่อมโทรมมาก สภาพของสังคมนั้นไม่มีความพร้อมใด ๆ เช่น ขาดความรู้ขาดทั้งวัสดุ อุปกรณ์ สภาพยากจนอย่างมาก ดังนั้น การที่รัฐจะมุ่งหวังที่จะให้ชุมชนนั้น ให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อพัฒนาชุมชนนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ รวมทั้งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก หากได้มีการวางแผนอย่างรัดกุม ศึกษาและสำรวจให้แน่นอนว่ามีชุมชนใดที่มีแนวความคิดและมีความพร้อมที่จะได้รับการพัฒนา ก็จะทำให้การทุ่มเทงบประมาณต่าง ๆ ของรัฐเป็นไปอย่างบรรลุเป้าหมาย และได้ผลในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น มีความศรัทธา และทัศนคติอันดี ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในชุมชนนั้น ยิ่งหากการพัฒนาที่รัฐนำไปสู่ชุมชนนั้นตรงตามความต้องการของเขา ก็จะทำให้เขาเห็นประโยชน์คุณค่า และร่วมมือกันในอนาคตดูแลบำรุงรักษาร่วมกันยิ่งขึ้น

1.4 ในด้านการจัดการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่เน้นถึงชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะเนื่องจากชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่จะมีสภาพการดำรงชีวิตค่อนข้างลำบาก มีความเจริญหรือมีการเปลี่ยนแปลงช้ากว่าประชาชนอื่น ๆ ดังนั้นรัฐควรมีนโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานความจำเป็นในการดำรงชีวิต และสภาพสังคมของกลุ่มชนดังกล่าว นอกจากนี้ยังควรมีกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยอาจตั้งเป็นคณะกรรมการประสานงาน โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันเป็นกรรมการทำแผนปฏิบัติการ มีการติดตาม ดำเนินการ และร่วมกันประสานการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และควรให้จังหวัดนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของชนกลุ่มน้อย ในแผนพัฒนาการศึกษา แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาชนบทแห่งชาติด้วย

1.5 นโยบายหรือการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเป็นนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลาง ไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่สนองต่อความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ดังนั้น นโยบายหรือแนวปฏิบัติใด ๆ ก็ตาม ที่รัฐจัดเพื่อการพัฒนาชาวส่วยเขมรนั้น ควรเปิดโอกาสให้ชาวส่วยเขมรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เพื่อให้ นโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาเป็นไปตรงตามความต้องการ ของกลุ่มชนดังกล่าว นอกจากนี้ ควรได้มีการติดตามผล และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาที่รัฐจัดไปสู่ชนบทได้ผล อย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคลากรด้านการศึกษาและการพัฒนาหมู่บ้าน

2.1 การให้การศึกษารูปแบบใด ๆ ที่จะมุ่งเผยแพร่หรือให้ความรู้แก่ สังคมชาวส่วยเขมรนั้น ควรเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง ไม่ยุ่งยาก ประหยัด และเหมาะสมกับสิ่งที่มี อยู่แล้วในสังคม โดยยึดเอาสิ่งที่มีอยู่มาเป็นพื้นฐานในการสอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่รู้สึกว่า ความเคยชินของเขาถูกเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก สิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยให้เกิดการสร้าง คุณภาพชีวิตที่แท้จริงให้กับชาวส่วยเขมรยิ่งขึ้น

2.2 ชาวส่วยเขมรยังไม่เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์และนำมา เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรผู้ให้การศึกษา หรือผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้าน ควรจะหาวิถีทางที่จะให้ ชาวส่วยเขมรได้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการศึกษาอย่างแท้จริง โดยให้เห็นคุณค่าของ การมีความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตรจริงได้ เช่น การอ่านออกเขียนได้และมีความสามารถ ในการคิดเลขเป็น ก็จะไม่ถูกหลอกลวง หรือถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า การมีความรู้ก็จะสามารถ ดูแลสุขภาพ อนามัยอย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาอาชีพของตนให้ดีขึ้น รู้กฎ ระเบียบ ของสังคม ภายนอก ไม่เป็นที่ดูถูกจากสังคม เพราะสิ่งดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการยก ระดับคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรให้ดีขึ้น

2.3 จากการสัมภาษณ์พบว่าชาวส่วยเขมรบางส่วนในหมู่บ้านที่ศึกษา มีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นคนมีความรู้ น้อย ค่าต่ำ และไม่ค่อยได้รับสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกับ ชาวไทยอีสาน ดังนั้น ควรได้สร้างความสำเร็จว่า ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน และมีความ สามารถที่จะศึกษาแสวงหาความรู้ และเป็นสมาชิกของสังคม เช่นเดียวกับคนอื่น โดยไม่มีการ แยก เชื้อชาติ และวัฒนธรรมใด ๆ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากชาวส่วยเขมรคนใดไม่ใส่ใจศึกษา หาความรู้ มีทักษะเพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นที่ยอมรับของสังคม ความรู้สึกที่เป็นปมด้อยก็จะลดน้อยไป ในที่สุด

2.4 บุคลากรผู้ที่จะเข้าไปให้การศึกษ และเข้าไปพัฒนา ควร เป็นผู้ที่มีความเสียสละ อดทนอย่างแท้จริง ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างหน่วยงานกับชาวส่วยเขมร เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน และเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ หรือ เทคโนโลยี ใหม่ ๆ ไปพัฒนาหมู่บ้านได้ดียิ่งขึ้น

2.5 ชาวส่วยเขมรมักจะพูดภาษาของตนเอง และไม่นิยมพูดภาษาไทย ดังนั้น เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการให้การศึกษ ต้องมีความสามารถในการวางแผนและ การถ่ายทอด ข่าวสาร มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่จะนำไปเผยแพร่และความสามารถในการ เลือกสื่อกลางในการติดต่อกับชาวส่วยเขมรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การจัดกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษ ที่ผ่านมายังไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงาน แต่ละหน่วยจัดขึ้น ยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกันมากนัก ทำให้ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในชีวิตจริง เนื่องจากการสภาพการดำรงชีวิตของชาวส่วยเขมร เน้นไปในด้านการเพาะปลูก และค้าขายพืชไร่ ดังนั้นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาในแต่ละหน่วยงานควรจะมี ความเอื้ออำนวย และสอดคล้องกัน เช่น การศึกษาในระบบโรงเรียนควรได้เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรง ชีวิต ระบบการเงิน การซื้อ-ขาย การคิดเลข กำไรขาดทุน ตลอดจนถึงการโภชนาการที่ถูกต้อง การดูแลสุขภาพสภาพที่ดี ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็ควรได้เน้นกิจกรรมอันจะสนับสนุน การเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่สมบูรณ์และมีปริมาณมากขึ้น และ เน้นการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาที่ดินทำกิน ให้อุดมสมบูรณ์ ดังนั้น กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชาวส่วยเขมร ควรได้มี การศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจะได้จัดให้ตรงกับปัญหา และความต้องการของชุมชน ตลอดจนมีการ ประเมินความต้องการนั้นทุกครั้ง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้หมู่บ้าน

3.1 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้นำหมู่บ้านบางคน ยังไม่สามารถทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกบ้าน ทั้งในด้านการจัดที่อยู่อาศัย การพัฒนาหมู่บ้าน ความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ หรือการละเว้นอบายมุขต่าง ๆ ดังนั้นถ้าหากผู้นำหมู่บ้านได้สร้างแนวความคิดที่ถูกต้อง และประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสม ก็ย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกบ้าน การพัฒนาหมู่บ้านก็จะ เป็นไปได้อย่างดี

3.2 ผู้นำหมู่บ้านบางคน ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการประสานงานของหน่วยงานราชการกับลูกบ้านเท่าที่ควร หน้าที่ของผู้นำหมู่บ้านนอกจากจะดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านแล้ว ยังต้องมีส่วนในการพัฒนาหมู่บ้านอีกด้วย ดังนั้นผู้นำหมู่บ้านควรทำตัวเป็นคนกลางที่ดี โดยประสานงานของหน่วยงานทางราชการกับลูกบ้านให้เกิดศรัทธา ความร่วมมือ และความเข้าใจอันดี ระหว่างลูกบ้านและเจ้าหน้าที่ของราชการ นอกจากนี้ผู้นำหมู่บ้านยังควร เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี สามารถประสานสามัคคี และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับลูกบ้านได้อีกด้วย

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

4.1 การศึกษาคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมรครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตชนกลุ่มน้อย เพียงกลุ่มเดียว ดังนั้น ควรได้มีการศึกษาคุณภาพชีวิต และความต้องการทางการศึกษา เพื่อคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไป

4.2 การวิจัยคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมร เพียงกลุ่มเดียว ยังไม่สามารถนำผลการวิจัยมาสร้าง เกณฑ์คุณภาพชีวิตที่เหมาะสมสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรมกลุ่มอื่น ๆ ได้ ดังนั้น ควรทำวิจัยคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ หลาย ๆ กลุ่ม เพื่อนำมาสร้างเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่เหมาะสมสำหรับชนกลุ่มน้อยมากขึ้น

4.3 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย เฉพาะชาวส่วย เขมรในหมู่บ้านแจ่งแมง และบ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นตัวแทนของชาวส่วย เขมรทั้งหมดไม่ได้ เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะกรณี ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้ทำการศึกษาชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้ในจังหวัดอื่น หรือจะทำการศึกษาชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ๆ ในตำบล อำเภอกัน และจังหวัดอื่น เพื่อให้ผลการวิจัยกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

4.4 ควรได้มีการศึกษา และติดตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของ
ชาวส่วยเขมร และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ภายหลังจากโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิตดำเนินไประยะหนึ่ง
เพื่อศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลง ปัญหา และอุปสรรค และเพื่อหาวิธีแก้ไข ดำเนินการ
ให้เหมาะสม